Abbas Sayar _ Yılkı Atı

BİR

Çiftin tutağına olanca gücüyle çöktü:

-Dooovaah, diye bağırdı. Dovaah domuzun öküzleri... Avaraya vereceğimi anladınız da keyfinizden asılırsınız boyunduruğa...

Elindeki övendereyi toprağa sapladı. Öküzlerin önüne geçti, boyunduruk kayışını çözdü. Öküzler, boyundurukla köye doğru yürüdüler.

Üssüğün oğlu, gökyüzüne kırpık gözlerle baktı. Sonra boşluğa doğru söylenmeye başladı:

-Duyduk, rüzgâr efendi duyduk. Kış geliyor diyorsun. Hoşgeldi, sefalar getirdi. Gökten ne yağdı da yer kabul etmedi? Sen öyle delicoş esip durma. İşleme fakirin ciğerine... Harmanda isteriz, nazlı geline dönersin. Duyduk, işte kış geliyor. Sen söylemeden ağaçlar söyledi onUf Baksana dere boyundaki kavaklara, bir uçlarında kaldı yaprak. Sen bilir misin ne der o yapraklar. Kış geliyor der. Hem de zorlusundan...Allahteala bilir gayrık karın kalkmasını. Mart mı der, Nisan mı der? Sen ecik yavaş gel insanın üstüne... Üşüdük işte, donduk işte. Hal kalmadı çift demirini sökmeye...

Sonra, çiftin ucundaki burun demirine doğru yürüdü. Sesi daha duyulur bir hal aldı:

-Ulan gâvur bu millet, dinsiz bu millet... Yiğit isen el kadar çift demirini bırak şu yazıda. İn mi söyler, cin mi söyler,ırzı kırıklara? Gelirler, söküp, alıp giderler. İster bir sen, bir Allah ol, köm toprağın yedi kat altına. Bok böceği kesilirler, delerler, deşerler, bulurlar. Gâvur bu millet, dinsiz, imansız bu millet... Hani, gâvurluklarına göre onsalar bari... Ne gezer... Hepsi sürünüyor. Hepsinin bir ipliğini çeksen, kırk yaması birden düşer. İlayık bu millet zuluma. İlâyık her bir kötülüğe, her bir muhanete... Bırak sürünsünler. Bir çift demirine dirlik vermeyenlere hayır dua mı edeceğim.

Çift demirini söktü, heybeye attı ve öküzlere yetişti.

Harman yerine gelince öküzler şose üzerindeki pınara saptılar. Oluktan taşan su, ince bir çizgi halinde aşağı kayıyor, güneş ışığı da pırıl pırıl parlıyordu. Lüleden akan su bollaşmıştı. Ussüğün İbrahim bu kez de acısını çeşmeden çıkarttı:

-Akmam diyesice, dedi. Hiç üluzumun olmayınca kirazhdere gibi çağlaman tutar. Yazın da ab-ı hayat kesilirsin başımıza. Karı kız, çoluk çocuk birbirini yer başında. Üstelik ılırsın, gün yemiş keleğe dönersin. Bir de nazın tutar. İğne iplik kesilirsin... Ulaaan, yeter gâvurun mallan. Yolunuz Kerbelâdan geçecek gibi sokuldunuz suya...

Yeniden hayvanları önüne kattı. Öküzler, boyunduruk altında aralan açık, tembel, gailesiz yola düştüler.

Köyün harman yeri yeşilden 6arıya geçen daireler halindeydi. Ceç yerlerinde kalan buğdaylar son bahar yağmurlarından çilemiş, hafif yeşil uçlar bırakmışlardı. Bu yeşilliklerin kıyılarında saman tozlarının sarılıkları eğri büğrü halkalar meydana

getirmişlerdi. Üssüğünoğlu kendi harman yerine göz attı. Kendisinin, cümle ev halkının sırtından geçen bir yılı anıladı.

-Niden, dedi, niden? Bizimki de mi dirlik? Buna it dirliği derler. Çaldın çabaladın, koca bir yıl sırtından geçti. Kaldırdığın zahra (zahire) yeygi ile tohuma yetmez. Yığdığın saman, atı, eşeği bahara

çıkartmaz.

Beynine iki kurt girdi birden. Bir canı hayallemek istiyordu. Bir canı Dorukısrak'a takılmıştı. Saman der demez, aklına Kısrak geldi, arpa geldi, yetmez geldi. Sonra konuşmağa başladı:

-Doru, sen biyol dur. Çık şimdilik aklımdan. Eve varınca bir meşveret edeyim çoluğunan. Sonra hakkındaki hükmü tebliğ ederim. Bir mahkemede hemen.

Ne keşif, ne şahit, ne ehli vukuf, zabıt katibi de gerekmez. Hele mübaşir mi? Hiç yaramaz bana... Bir karar veririm ki, temizsiz, itirazsız... Sen dur bir kerre, çık bakalım, öte git bakalım aklımdan...

Gözü, hâlâ harman yerindeydi. Yeşile karışık sarı daireyi kendince biraz daha büyüttü.

İşte, dedi, şu harmanın oturumunca ekinin yığılacak. Altun gibi, pirinç denesi gibi buğday... Öbür tarafta bir adam oturacak, bu yandan gözükmeyecek. Bir alem, yedi düvel, "maşallah" diyecekler. "Prova Üssüğünoğlu-na... Bir zahra çıkardı, koca bir memleketi doyurur. Artar bile... Gavuruna da gönder, Urusuna da... Prova şu Ussüğün İrbaama..." On dene araban olacak. Poyralarından ziller gibi sesler çıkartacak. Bir saatlik yerden duyulacak. "Eeeyy" diyecekler, ulan bak Ussüğün oğlunun araba kervanı çıkmış yola..." Bir atlar koşacaksın ki arabalara, gören parmağını ısıracak. "Vallaha" diyecek, "çok diyarlar dolaştım, görmedim Ussüğün İbraamın atlar gibi. At değil ejder her biri. At değil ceylan her biri. Allah kem gözden

esirgesin. Allah İbraama da çok versin. Sayesinde kuşu da doyuyor, kurdu da... İyi adam... Allah, çok versin İbraama..." Göçün kalkacak kazaya. Baş arabada sen. Varacaksın ofisin önüne. Siktiret ofisi... Eneliz mi ne bir halt karıştırıyorlar, kırk çuvala hortum daldırıyorlar. Memurun burnu bir karış. Sanan ki, kapısına uşak geldin... Sonra bir bokton anlar gibi alt üst ediyor buğdayı. "Yüzde bilmem kaç karışık. Kırk iki kuruş yirmi santim..." Ulan sen helle kırk üç de. Kim verir buğdayını sana... Kırk beş desen kim verir? O eski Üssüğünoğllu öldü. O cıbırlık devriymiş... Gözü kör olsun yokluğun. Yokluk bel kırar, adamı insanlıktan cüda eder. Kalp paraya çevirir. Bunun burasına yokluk denmiş. Allah beni kurtardı, cümlesini kurtarsın. Bunlar, nimet azgını, bunlar, gâvur. Gâvurdan da kötü. Allah bunları açlıkla terbiye etsin. Çarıkları ayaklarını sıksın, tabanları yarık

yarık olsun.

Oğlum İrbaam, "it kapıdan zabın gerek" demiş büyükler. Sen bunlara bir fırsat verirsen alimallah derini yüzüp içine saman doldururlar. Bak, bir çift demirini tarlada bırakazsın deyyusların yüzünden. Kömsem, solucan olup toprağın altına girerler. Bulmadan geri çıkmazlar. Şunlara mı acıyacaksın? Sen, Cenab-ı rabbülaleminden daha mı iyi bilirsin? O, ne yaparsa güzel yapar. Siktiret kerhanecileri, bırak sürünsünler...

Ulan beynimi karıştırıyor bu köylü. Haa, vermem ofise. "Çekin lan" derim "arabaları Duran efendinin mağazasının önüne" Çayı var, gayfesi var, buyur'u var. "Buyur İbraam efendi" der. Çay söyletir, köşede yer gösterir. Bütün pavlikeler herifçioğluna bağlı. Dünya tümüyle buğday olsa hepiciğini alır. Arkasında koca koca pavlikatörler var. Yıkılır mı bu

adam? Beşi, onu arar mı bu adam? Sıkısından pazarlığa tutuşursun. "Senin hatırın için Ofise vermedim" dersin. Eşşek değil ya, anlar kendine itibar ettiğimi. "Teklif yok" der."Kırk sekiz olsun."

Deste deste paraları yerleştirirsin cüzdana.Daha birinci sefer bu. Allah bilir, on sefer mi olur, otuz sefer mi?.. Diyeceğim, bir yanda ağırlığınca para. Al alabildiğini...

Elinde olmaksızın dere ile şose arasında uzayıp giden tarlalara baktı.

- Çağır Zeynelin İsmaili. "Ne istersin şu tarlana?" "Satmam." "Vay akılsız vay. Ulan ağırlığınca para var ortada. Beş yerine on iste,destele gaymaları cebine. Dilediğin yerden başkasını al. Alacaklına ver. Borcuna bir "of" çek. Söyle ne istersin? "İki binden zırnık aşağı vermem." "Yok,İsmail ben çiğ süt

emmedim. İki bin mi dedin? Az dedin. Al şu iki bin beş yüz'ü, yağa ver, bala ver, kaymağa ver kardaşım." Sen ne dersin Zorbarın-oğlu; bin mi? Yook sen de şu bin beş yüzü al... Çot Duruk, sen hiç ağzını açma. Al şu parayı çık dam başına... Pancar gani. Sen icik direnirsin. Direnirsin emme, bunun burası para. Para şahine benzer. Gökten alimallah turnayı indirir. İstediğin kadar zora çek. Oğlum, paranın açmadığı kapı gördün mü hiç? Gâvurluğun tutar, onluk mala yüz istersin. İstersin de ne olur? Ben de veririm. Sen tapuya gel hele...

Sonra, koş on adet pulluğu.Her atın boynuna tak zilleri. Bir alem düğün yapıyor sansın... Devir, toprağı derinden.Bir daha aktar...Ağam,Üssüğün İrbaam efendi, ne ekeceksin? Her bir şeyi...Bakla ek, pancar ek, bostan ek... Ayır bir yanını yoncaya. Bir senin hakkın mı var sanırsın? Bunca at var, it var. Hepsinin rızkı bu güne bu gün senden sorulur.Yesinler, kişne-

sinler. Bir kişneme tutturdu mu onu yirmisi, köyün uykusu alaburu olur. Olsun uyutma bu deyyusları...Bu deyyuslar ki, bir burun demirine tenezzül ederler, yedi kat yerin altına kömsen, remil attırır, cinlerle bir olur bulurlar. Bu kerhaneciler her bir zulume layık... Sabaha dek kişnesin atlar, uyutmasın ırzı kırıkları... Sonra efendime söyleyim, gozel bir konak yaptır. Üst katından Erciyes görünsün. Küfül küfül yel yalasın her bir yönünü. Emme, böyle gavur bir yel değil, dinsiz bir yel değil. Bad-i saba, limonata gibi bir yel...

Bir iki azap fır dönsünler misafirlere... Yola bir adam bırak, " Hemşerilerim, bu geç saat nereye yayan yapıldak? " "Köye yetişeceğim." "Ayıp ettin emmi, ibraam efendi çiğneyip geçilir mi? Ne güne yaptırdı bu konağı? Kaymakamı çiğneyip geçmez, hakimi çiğneyip geçmez. Nahiye müdürü orda konaklar onbaşısı orda... Sofranın kalktığı görülmemiş İbraam efendinin konağında. Dön hemşerim. Ye, iç yat. Bir dünya yüzü gör. Sabahınan da Allah selamet versin..."

Öküzler dereye gelince yeniden durdular, suya eğildiler. Dalgın İbrahim öküzlerden birine toslayınca hayallemeden el etek çekti.

- Gavurun malları,dedi, on dakika olmadı su içeli. Şu hallerine bakınca sanarsın ki Ağustosun onbeşi... Voohaa ırzı kırıklar...

İKİ

Pis avludan alelacele geçti. Evin sofasına girer girmez kendisini ağır bir duman karşıladı. Karısı, ocağı tutuşturmak için olanca soluğu ile ateşi üflüyordu. Ocaktaki çerçöp yaştı.

İbrahim ocağın bir yanına ilişti. Hafiften titriyordu.

Birden gürledi:

-Gâvurun evinde bir kucak kuru bulunmaz. Hepinize yular takıp ahıra çekmeli. Eşşeklerin yanma, öküzlerin yanına bağlamalı. Tezek açıkta ıslanır. Damın altına çekmek hiç birinizin aklından geçmez.

Sonra bir köşede donuk donuk bakan kızına döndü:

-Sen de titre, eşşek kızı, titre buy... Ne anan çeksin tezeği damın altına, ne sen. Sizi gören bu evde misafir sanar. Bakma alık alık yüzüme. Git, icik kesmik getir. Alaf tutsun şu ateş.

Kız koştu. Çabucak döndü. Kesmik , ateşi sarı aleve boyadı. İbrahimin keyfi üstüne geldi. Açlığını hissetti:

- Çabuk kaynatın bulguru, dedi. On altısına yeni basmış oğluna döndü:

- Bu gün aklım Dorukısrak'a takıldı.Çifte gittim geldim, onu düşündüm. Dışarda kış geldim diyor. Ahırdaki saman belli. Saçkı belli. Ben öküzlerin, tay'ın arpasına ortak edemem. O bu yıl başının çaresine bakacak. O, bu yıl "yılkılık..." Dağda ot kalmadı, çöp kalmadı. Köyün sığırı üç beş gün yaylıma ya çıkar ya çıkmaz. Nerde ise şimdi sığır döner. Harman yerinde yolunu kesersin, kısrağı çevirirsin. Burnunu dağa doğru döndürürsin. Sürersin tepeye kadar. Varsın başının çaresine baksın. Bahara sağ salim elimize geçerse ne âlâ... Yook bir dereyi doldurursa, o da onun bileceği bir iş... Bundan sonra onu ne çifte koşabilirsin, ne düvene... Tay'ı inşallah baharın Kırat'a eş olur. Yılkıdan sağ salim dönerse helbet ona da bir vazife buluruz. Kalk şimdi sen. Küçük kardaşını da al, sığırı karşıla...

Çocuklar fırladılar. Derede ceplerini taşlarla doldurdular. Sığır, geride büyükçe bir toz bulutu bırakarak, sakin, gailesiz ilerliyordu. Zayıflığından beklenmeyen bir zindelik vardı üstünde. Mustafa'nın yanına yaklaşmasını hiç yadırgamadı. Mustafa, olmazsa küçük Hasan, çok zaman kendisini çevirir, zor güç üzerine atlar, eve gelirdi. Kısrak Mustafa'nın binmesi için durdu. Mustafa binmedi. Hayvanların geçmesini bekledi. Hepsi geçtiler. Çoban, onları gördüyse de ilgilenmedi. Malları toparlayarak uzaklaştı.

Mustafa Kısrak'a atladı. At yürüdü. Fakat, Mustafa elindeki deyneği atm boynuna vuruyor, geri çevirmeye çalışıyordu. At, köye doğru yürüdü. Değnek darbeleriyle yarı sola döndü ve yürüdü. Bir şey anlamıyordu olanlardan. Yirmi otuz metre böylece gitti. Vuruşlar kesilmişti. Birden geriye köy yönüne

12

döndü. Yeniden boynuna darbeler indi. Bir teslimiyet edasına büründü. Tepeye doğru yol aldı. Ağabeysinin peşinden gelen Hasan yalvarıyordu :

-Bir daha Doru'yu ya görürüm ya göremem. Ağam, ağam icicikte ben bineyim. Öbür at bindirmez ki beni sırtına...

Mus ta fa duymazlıktan geldi. Bir kaç yüz metre gittiler böyle. At yavaşlamıştı. Bir yorgunluk çökmüştü üstüne bird en. Beli biraz daha çöktü, boynu biraz daha uzadı, aşağı doğru düştü.

Mustafa gerilerine baktı. Köydeki toz azalıyor, rüzgârla birlikte batıya doğru kayıp gidiyordu. Güneş, uzak, çok uzak dağlara yaslanmış, büyümüş, büyümüş, bir dünya olmuştu.

Bir acıma hissi doldu Mustafa'nın yüreğine. Babası gözünde mercimek kadar küçüldü. Geçmiş yılları anıladı. Şimdi altında bitkin yürüyen atm emekleri gözünün önüne gelir gibi oldu. Birden aşağı atladı. Atı olduğu yerde bıraktı:

- Haydi, dedi kardeşine, koş...

Tepeden aşağı uçar gibi indiler. Dereye yaklaşınca dönüp ata baktılar. Doru, ağır adımlarla peşlerinden geliyordu. Mustafa Hasan'a:

- Sen bekle. Gelince taşa tut. Ben seni Topal'm bahçede beklerim, dedi. Yürüdü...

Hasan kısrağı yarı yolda karşıladı. Ürkütmeye çalıştı. At, hiç oralı olmadı. Hasan'a donuk donuk baktı. Durmadan değen taşlara aldırmadı bile... Hasan kızmıştı. Başına bir taş vurdu. Kısrak şahlanmak istedi. Ayakları kalkmıyordu. Hafifçekişnedi. Tepeyedoğru döndü ve yürüdü. Sağkaşmm üstünden sızan kan göz kıyısından burun çene boşluğu arasına indi...

Hasan birkaç taş daha attı peşinden. Sonra içini saran ürpertinin etkisiyle ağabeysinin yanına koştu. Doru başı önünde bir süre gitti. Yola gelmişti. Yolun ortasında durdu.

13

i ;.

Kimsecikler kalmamıştı ortalarda. Güneş de başını alıp gitmiş, ufukta uzunca bir kızıllık şeridi bırakmıştı. Bir yöne gitmek istemiyordu canı Kısrak'ın. Ayaklan hafiften titriyordu.Soğuktüylerinidiken diken etmişti. Beli biraz daha aşağı doğru büküldü. Kıyılan çapaklanmış kirpikleri ortasında siyah gözleri bir noktaya çivilenip kalmıştı. Böyle ne kadar kaldığını kendi de bilmedi. Bir süre sonra başı köye doğru çevrildi. Bir kaç ışık battı gözüne. Kulağına çok iyi tanıdığı köpeklerin sesleri çarpıyordu. Belini yükseltti. Arka ayaklarını öne doğru çekti, başını ve boynunu yukarı kaldırdı. Gövdesiyle köye doğru döndü ve yürüdü.

Köye girdi. Aralıklarla bir kaç köpek hırladı. Doru öksürür gibi bir ses çıkarttı onlara... Sanki her yönü aydınlık gibi rahatça ilerleyerek evin önüne geldi. Başı üe kapıyı itti. Her zaman böyle yapardı zaten. Ama bu kez kapı açılmadı.Daha kuvvetlice yaslandı kapıya başıyla. Yine bir sonuç alamadı. Ön sağ ayağının diz kapağı ileyeniden dayandı. Hayır, kapı açılmıyordu.

Bir küçük köpek geçiyordu gerisinden. Bir tekme attı. Köpek acı acı çeniledi. Doru hafiften kişnedi.

Bu akşamimam tekbaşına yatsı namazını kılmış, hemen evine dönmüştü. Sokaklarda kimseler görünmez olmuş, her bir yön köpeklere, bir de Kısrak'a kalmıştı.

Doru, kapıyı yeniden itti. Yok, kavak tahtasından yapılmış eğri büğrü kapı, kale kapısına dönmüştü...

Hızını arttıran yel yamuk yamuk sokaktaki gübreli tozları kaldırıyordu. Sokak, soğuğu hortum gibi çekiyordu.

Geçmiş yılların sırtına hediye ettiği yanır yerlerinin sızladığını hissetti. Gözünün üstü ceviz

14

gibi şişmişti. Yaranın acısını duymuyordu. Kararsız yürüdü. Bir başka sokağa geçti. Bir evin otluğunun altındaki boşluğa girdi.Yel tutmuyordu burası...

Gece yarısına dek bir heykel donukluğu ve sessizliğiyle ayakta durdu.Karnı iyisinden açtı. Başı üstünden biteviye ot kokusu geliyordu. Boynunu uzattı, olanca gücüyle başını kaldırdı. Mertekler arasından sarkan tektük otları koparttı. Bütün çabasına rağmen bir avurt dolusu ot toplayabilmişti.

Üç beş köpek yanında oynaştılar ve gittiler. Saatler ilerledikçe gücü azalıyordu. Yıkılır gibi ön ayaklarının üstüne çöktü. Arka ayaklarını sola doğru uzattı "of" der gibi geniş bir soluk aldı, boşalttı ve hareketsiz kaldı.

Dirliksiz, düzensiz bir akşam indi İbrahimin evine. İbrahim ocağın fersiz alevleri karşısında sigaranın birini bitirmeden öbürünü sarıyordu. Burnundan soluyor, suratından düşen bin parça oluyordu. Bakışı,tokat tokat, yumruk yumruk, tekme tekme gibiydi.

Karısı korkudan ağız açamıyordu. Güçlü gözükmek için işler uyduruyordu kendine. Kızı korkuyordu. Hasan korkuyordu. Mustafa babasına karşı duyduğu körpe öfkesini korkulu bir bakışın gerisinde gizliyordu.

'Kadın yeniden öteyi beriyi topladı. Yalandan... Hayvanların altına bakmak, yem vermek için kaçarcasına, kurtulurcasına avluya çıktı. Biraz önce sigarasını hırsla ezip ocağa atan kocası gözünde kül ufak oldu. Bir umursamazlık düşmüştü yüreğine. "Gavurun bir teki" dedi. "Zalim babası" dedi. "Dorum'a hayrı yok da bize var mı ?" dedi.

15

Öte yanda birbirine omuz vererek bir köşeye büzülmüş iki oğlundan, sus pus kızından önce İbrahim kalktı. Işıksız odasına yöneldi. Çocuklar da peykedeki yer yatağına sırtı sırta vererek uzandılar.Kız fersiz alafın, umutlu lamba ışığının altında büzülerek anasını bekledi. Mustafa, Hasan ayrı ayn dünyalar içindeydiler. Mustafa söyleyeceğini söylemiş bir kişi rahatlığı içinde hemen uykuya daldı. Hasan uyku ile uyanıklık arasında Doru kısrakla uğraşıp durdu. On, onbir yaşın verdiği akılla olanlara alkış tuttu. Gavur ağabey si günün birinde bindirmemişti ata.."Oh" dedi ve uyuya kaldı. Rüyasında biteviye cebine taş dolduruyordu. Taşlar kum parçalan olarak cebinden toprağa akıyordu. Bir taş eline geçti cebinden. Dorukısrak'a fırlattı. Sonra taşın peşinden koştu. Taş, ata varmadan yetişti. Taşı tuttu. Köye, kendi evlerine doğru attı. Kısrak boyun uzunluğunda geriye döndü. Hasan'ı gördü. "Gel" der gibi göz kırpıyordu. Hasan koştu. Boyuna poşuna bakmadan atın sırtına sıçradı. Gemsiz at, az sonra gemlendi. Hasan'ı aldı uçurdu. Binlerce at çıktı Hasan'm karşısına. Yerde ot yoktu, çöp yoktu. Taş yiyordu atlar. "Vay anaam" diye bağırarak uyandı..

Kadın ahırın kapısını araladı. Bezir lambasını yaktı. Gecenin karanlığına alışık hayvanlar musullarından başlarını çektiler. Hafiften kıpırdaştılar. Al tay, yularını gerdi. Huysuz bir kişneme bıraktı. Anası yoktu işte. Çift çubuk ayrılığı değildi bu. Bir iş vardı işin içinde. Gücünün bir yanma bıçak vurmuşlardı. "Kuvvaf'ı kesilmişti. Sol yanındaki anası boşluğun ara ötesinden Kırata bakıyordu, çoğu kez. Arada bir başını anasından açılan musul boşluğuna doğru götürüyor, musul arası tahtaya burnu ile"küt, küt" vuruyordu.

16

Kadın samanlıktan döndü, fici atın torbalarına doldurduğu saman üstüne evden"guşane" ile getirdiği arpayı paylaştırdı. Arpayı elinin yumuşaklığı içinde samanla karıştırdı. Ve atların başına taktı.

"Gavur" dedi, "dinsiz" dedi, kocasına... sonra öbür hayvanlara yöneldi.

İki at, başlarındaki torbalan huysuz huysuz salladılar.

Kısrağın musul boşluğuna torbalarının yarımlığına uzanmış ağız ve burunlarını huysuzlukla vurdular. Bölme tahtalarından kısa aralıklı iki "küt" sesi dağıldı ahıra...

Tan yeri ağarırken kalktı. Evin önüne geldi. Başı ile ürkek ürkek kapıya dayandı. Kapı,yine açılmıyordu.

Köyde sabana karşı bir curcuna başlar. Gece boyu ürmekten usanmayan köpekler bütün* makaralarını bırakırlar. Horozlar telaştan ötüşlerini yenilerler. Her hayvan sesinin en iştahlısını seferber edip koroya karışır. Sonra birden büyük bir sessizlik bütün köyü kaplar. Sanarsm in cin kalmamış, terkedilmiş bir yerdir köy...

Çok geçmeden bacanın birinden bir tütün tüter. Bir kapının açıldığı, yağsız menteşelerin gıcırtılı sesler çıkardığı duyulur. Az sonra köy bütünü ile uyanır. Dumanlar yarışa tutuşurlar. Sahtekâr köpekler kapılardan çıkanlara sürtünmeye başlarlar. Gözü kör olsun açlığın... Hepsi birkaç lokma içindir yaptıklarının...

İbrahim'in karısı ahırı boşalttı. Avluda birkaç dakika duran hayvanlar kapının açılmasını beklediler. Kadın, beş altı baş hayvanı aralayarak kapıya geldi. Arkadaki ağaç sürgüyü çekti. Zaten içeri doğru meyilli kapı gıcırtı ile geriye yaslandı. Zeliha Dorukısrak'ı karşısında buldu. Atın bitkin haline acıdı:

- Kele anam şu kadersizin haline bak...

Fazla konuşamadı.Kocasının sesi peşinden yetişmişti:

- Gıız, demek namussuz Doru buralarda. Koyma.

17

içeri, girmesin haa...

Hayvanlar itişe kakışa kapıdan çıktılar. Kısrakla yıllar yılı kader yolculuğu yapan Kırat, Doru'yu görünce hemen yanma gitti. Başını boynuna yaklaştırdı, kokladı ve yürüdü. Kısrak, peşine düştü. Gecenin dondurduğu, açlığın bitirdiği at sanki bu değildi... Kıratın peşini bırakmadı. Birlikte köyü çıktılar, diğer atların arasına

karıştılar.

Üssüğünoğlu, sığırın ardını almaya çalışan çobanı

çevirdi:

- Tombak Emmi, dedi. Bizim doru kısrak bu yıl yılkılık... Ben sana söyleyim, sen de iyi işit. Dönüş yolunda geri çevir, ayır mallardan. Yıldır. Baksın başının çaresine...

- Olur, olur dedi, Tombak Emmi.

Bu sabah bulutsuz ıpıl ıpıl mavi bir gök vardı sığırın üstünde. Yel biraz hafiflemiş, soğuk kesilmişti. Güneş doğar doğmaz Kısrak'm sırtına yapıştı. Bir hoş oldu at. Sanki yüreğine kürek, kürek hayat atıyorlar, dirilik atıyorlardı...Bir kişneme doldurdu içini. Dayanamadı, kişnedi. Atlar durup ona baktılar.Çoban, "Doru'nun zabınhğına aldanıyor İrbaam. Daha bu kısrak on yıl atlık eder adama" diye söylendi.

Kısrak, önüne ne gelirse kökünden kavrıyor,başını hızla bir yana atıyor, söküp çıkarıyordu. Yemiyordu, sanki her bir şeyi yutuyordu. Önlerde idi. Bazan sığırdan çok ilerilere gidiyor, Kırat'ın peşinden geldiğini görerek keyifleniyordu. Öğle üzeri durgunlaştı ve sığırın dönüşüne kadar belirli bir şey yapmadı. Sekiz on atla dolaştı durdu. Ortalığa ilk pus düşer düşmez dönüş saatini sezmiş gibi köy yönüne geçti ve bekledi.

Bütün hayvanlar Tombak'm dönüş işaretini bilirlerdi.

18

O saatte Tombak, malların önüne geçer, değneğine dayanarak bir süre durur, sonra gür bir sesle "voohaa" der, değneği öndeki hayvanları sıyırırcasına atardı... İlk işaretle Dorukısrak yürüdü. Hızlı adımları arayı açtı. Şose ile şarampol arasındaki tümsekte birden durdu. Karşısında yine Mustafa ile Hasan belirmiş-Ierdi.Yalnız, baktı ve bekledi.

Mustafa söylenerek yaklaştı, sırtına atladı. Yol boyu bir süre gitti. Hayvanlar, geride ağır bir toz bırakarak köye doğru süzüldüler.

Bu gün tepeye dek. Gerekirse tepe gerisine dek... Bu gün yolun kapalı Doru... Hasan'a seslendi:

- Sen geri dön. Ben, geceye kalırım belki de... Ve atı sürdü. At, hiç karşı koymadı. Uysal, ağır adımlarla tepeye doğru yol aldı.

Güneş çabucak gitti. Koyu bir morluk sardı her bir yönü. Soğuk arttı. Bütün dünya ıssızlaştı,sessizleşti. Bir, Doru'nun toprakta bıraktığı dişi ayak sesi, bir de Mustafa'nın düşüncesi... Yok düşünmüyor, duygulanıyordu. Duygulan atla ilgili anılarla karışıyordu. Yarım yarım kesiliyordu duygular. Yarım yarım bölünüyordu anılar... "Heey sen ne idin gençliğinde garip Doru... Vay, ne kaçardın, vay, nasıl gererdin yan kayışlarını...Nasıl boyun verirdin hamuta... Benim ağam da gavur, benim ağam da dinsiz..."

Bıf duygular içinde birbirini inciltmeden tepeye dek geldiler. Dar, küçük bir vadi çıktı karşılarına. Mustafa indi:

- Höst, höst diye bağırdı.At oralı olmadı. Birkaç taş attı yalandan. Doru, yine yerinden kıpırdamadı. Mustafa " Bu garibe çintik bile vurmam" diye söylendi ve köy yolunu tuttu. İyisinden kederli idi.

Kısrak karanlığın, büyük sessiz boşluğun ortasın-

da başını toprağa uzattı. Ağzına değen kuru ot parçalarından bir kaçını kopardı. Dişleri üstünde dolaştırdı. Sonra ağzını açtı. Islanmış otlar düştü. Huysuzlaşır gibi oldu. Geri döndü tepeye geldi. Bir şey anlamıyordu olanlardan... Köyün durgun, fersiz ışıklarına karşı peşi peşine kişnedi. Yel sesini diline doladı, aldı, köyün üzerinde gezindirdi ve karşı tepelerdeki topraklara bıraktı.

Kısrak başını eğdi, kaldırdı. Boynunu dikti ve yürüdü... Yola gelince durdu. Köpek sesleri başının üstünde dolaşıyordu. Kulaklarını dikti, bir süre sesleri dinledi, ışıklara baktı. Sonra hızla yürüdü, köye girdi. Sokakları birden tüketti. Çarparcasına evin kapısına başını vurdu. Bir"küt" sesi yayıldı her bir yöne. Bir daha, bir daha vurdu. Açılmıyordu yine kapı. Yan döndü. Başı ve boynu ile itti. Yine olmadı. Ön ayaklarının diz kapağı ve tırnakburnu ile tekmeledi. Yine olmadı. Kıçını çevirdi. Zorlusundan bir kaç çifte attı. Kavak tahtalarından biri mıhları bırakarak ve kırılarak avluya düştü. Fakatyine kapı açılmadı. Durdu. Kulağına hiç de hoş olmayan bir ses geliyordu. İbrahim don gömlek kapıya fırlamıştı:

- Seni geçmişi kınalının malı...Yediği boka bak namussuzun... Kapıyı kırıp da içeri girecek aklınca...Hööst, höst...

Duvar dibinde duran meses'i karanlıkta kolayca buldu.Kapıya geldi. Kırılan tahta ayağına takıldı. Düşmedi. Yalnız:

-Işığı çabuk getirin, diye bağırdı. Işığı beklemeden kapının sürgüsünü çekti. At kapıyı kendisine açmışlar gibi boynunu içeri uzattı, yürüdü. İbrahim karşısına geçti ve meses'i alnı ortasına indirdi. Kısrak arka ayaklan üstüne çöker gibi oldu. Başını gövdesine doğru çevirdi. Kendini toparlayarak geri döndü. Bir kaç adım attı ve durdu.

Bu kez de kıçına, arka ayaklarına, inciklerine sopalar inip kalkıyordu. İnciklerine güçlü bir vuruş oldu. Canı iyisinden yandı.Uzun, acele birkaç çifte fırlattı ve hızla yürüdü, ama Üssüğünoğlu peşini bırakmadı. Köyü çıkıncaya dek Doruyu kovaladı:

- Bir daha geleyim de. O zaman iyisinden alırsın boyunun ölçüsünü...Höst, höst gavurun malı...

Söylene söylene eve döndü. Çocuklarının beceriksizliğinden kendi kendine dert yandı: "Yarın dağın bir yanına örklesinler," dedi. Bu fikri kendi de beğenmedi. "Donar monar. Babalı kalır boynumda. Donmasa da soğuk ciğerine işler, iflah etmez. Günü değil ya, bir de bir kurdun gözüne çarparsa? Kurbanlık koyun gibi eli ayağı bağlı teslim etmiş oluruz canavara...Ah,satüsa... Kim para verir ona... Bedava desen bir alıcı çıkmaz. Ammaan bire Üssüğünoğlu, sende boş yere tatlı canını üzüyorsun, ince eleyip sık dokuyorsun..."

Derenin kuytusunda bir süre duran Kısrak yeniden köye yöneldi. Başı, yere değecek gibi gidiyordu. Arada bir duruyor,bir şeyler kokluyor, kuru yaprak parçalarını topluyordu. Aklına bir şeyler gelmiş gibi adımlarını sıklaştırdı. Doğruca dün gecelediği ot yığınının altına geldi. Başını yine olanca gücüyle yukarı kaldırdı. Mertek aralarından sarkan tekTtük otu zorlukla koparabildi. Sokaktan geçen üç beş köpek yine hırladılar. Kısrak hiç oralı olmadı. Bükülen, bitkin ayakları üzerine yığıldı. Böyle de fazla

kalamadı. Zorlukla, yeniden ayağa kalktı. Ot kokusu içini gıcıklıyordu. Ama, birkaç ot kılı bile koparamıyordu...

İlk aydınlıkta evin önüne geldi. Kapıya, kapıda açılmış aralıktan kederli gözlerle avluya baktı.

21

Görünürlerde kimsecikler yoktu. Ağır ağır başını çevirdi ve yürüdü. Dereye indi. Kuytulara birikmiş yapraklardan yedi, su içti, tepenin yolunu tuttu...

Gözüne ilişen ot köklerinin sıska çıkıntılarını kopara kopara tepeye geldi.Köye doğru döndü,öylece kaldı.

Sığırın görünüşüne sevinir gibi oldu. Sonra yönünü batıya doğru uzayıp giden tepeciklere çevirdi ve daldı. Bir şeyler anılamak isteyen bir hali vardı. Şimdi tayını görse hemen tanır, yaklaşır,koklar,sonra acı acı kişnerdi. Ama, anasını, geçmişini hiç hatırlamıyordu.

Bir uzun koşmak,birkaç atla hırsla yarışmak hissi dolaştı içinde...

Bu gün köyde kime sorarsanız "On, on iki yıl önce Dorukısrak'ı tutan bir at yoktu bu bölgede" diyeceklerdir.Doru'nun babası "işte şu" diye kimse gösteremezdi. İbrahim, on beş yıl önce Dorukısrak'ın anasıyla kasabaya gitmişti.Bir mayıs günüydü.Köylüler atlarını, eşeklerini birkaç gence bırakıp, işleri için pazara gitmişlerdi. İbrahim, kısrağın anasını bir kazığa bağlamış, bol samanlı torbayı boynuna takmıştı. At zayıf, ama boylu, gösterişli idi. Birden nereden geldikleri belli olmayan başı boş iki at çıktı ortaya. Doru ve güçlü kuvvetli olanı Kısrak'a yaklaştı. Başını kısrağın gerisine uzattı. Kısrak huysuzlaştı.Peşi peşine çifte atmağa başladı. Erkek o kadar yaklaşmıştı ki, kısrağın peşi peşine attığı çifteler göğsüne o kadar değiyorsa da etkisiz kalıyordu. At, üç beş kez hamle etti. Fakat, kısrak dirlik vermiyordu.Gençler ayaklandılar.Biri:

-Ula, dedi öbürlerine.Kısrağın huysuzluğuna bakmayın. O da bu işe tav. Gelin bir hayır iş edelim, Şunların gönülleri hoş olsun...

Fırladılar. Biri, Kısrak'ın yularını ağzına gem yaptı.Öbürü,bir başka yular getirip arka ayaklarını

22

23

prangaya aldı. Zaten iştahlı erkeği daha da tahrik ettiler. Olanlar olmuştu. Erkek, Kısrak'ın gerisinde bir süre soluduktan sonra ağır ağır uzaklaştı. Gençler Kısrak'ın belini oğdular, hafiften gezindirdiler. Sonra yerine bağladılar.

İbrahim olanlardan habersizdi. Pazardan dönüşünde hiç bir şey söylemediler. Yalnız, onu bir başka ata bindirdiler. Kısrak da onikilik bir çocuğun altında uysal uysal köye döndü.

Aradan bir hafta geçmeden ibrahim Kısrak'ı dölletmek için at beğenmeye koyuldu. Gençler,olanları İbrahim'e anlattılar. İbrahim biraz kızdı.Sonra, "Hayırlısı" dedi.

İşte Dorukısrak böyle bir serüvenin eseridir. Doru, daha bir yaşına basmadan kendisini gösterdi. İnce, uzuna kaçan ayaklan, orantılı gövdesi, uzun boynu ve geniş kalçasıyla göze batmaya başladı. Köylüler :

-Ula, Üssüğünoğlu, diyorlardı, bunun belirsiz babası Allahalem Arabatı ya da İngiliz.

Doğrusunu söylemek gerekirse, İbrahim taya evlatları gibi baktı. Diğer hayvanların rızkını kısalttı, ona yedirdi...

Tay, üç yaşına değince dillere destan oldu. Gençti o zaman İbrahim. Saatlerce tayla ilgilenir, "aman, beli incinir, boy atmaz" diye binmezdi.Sonra kilosu hafif genç çocukları bindirdi. Kendi önde yürüdü ve yavaş yavaş ağırlığa alıştırdı. Tehlike korkusu kalmayınca kendi atladı üstüne.Attan anlayan herkesin sözünü dinliyor,yormadan, incitmeden atı koşuya hazırlıyordu...

Doru, köyün bütün tayları ile,bütün atları ile kapıştı. Hepsini tozunda boğdu. İbrahim'in sevinci sonsuzdu. Çifte çubuğa yakınlarını gönderiyor, tayın yanından ayrılmayı istemiyor ve ayrılmıyordu.

Tay, üçbuçuk yaşına basmıştı. Bir bahar günüydü. Zelvelinin Murat oğlunu evlendiriyordu. Varlıklı idi, örflüydü. Yakın uzak köylerden davet etmediği kalmamıştır. Hatta, kasabada tellal bağırttırmış, güreş ve yarış yapılacağını duyurtmuş,ödüller vadetmişti.

İbrahim'in beklediği gün gelmişti. Günlerce atı hazırladı.

Düğünün ikinci günü idi. Güreş ve yarış o gün yapılacaktı. Köy iki misli kalabalıktı. Sağdan soldan at getirenler vardı. Türlü yaşta, türlü cinste atlar boy gösteriyordu ortada... İbrahim hiç birini umursamadı. Atlar çıkış yerine doğru yürüdüler. Bir alem Dorutay'a maşallah çaldı. İbrahim gururlandı. Dünyalar kendisinin oldu.Tayı hafiften koşturdu.

Doru, işaret verilir verilmez fırladı. Daha bir yüz metre gitmeden öne geçti. Arayı açtıkça açtı. Elli metre farkla bitirdi koşuyu. Elli lira ödül aldı. iyi paraydı elli lira o zaman. İki üç koyun alınırdı, bir öküz alınırdı, dünyalar alınırdı.

Düğüne gelen yabancılar arasında Dorutay'a talipler çıktı. Yüzelli lira,ikiyüz lira verenler oldu.

-Ölmedim ya, dedi İbrahim. Zırnağa kul köle olsam yine satmam.Dorutay evimin uğuru, umut direği.Herkesin parası koynunda. Doru benim ahırımda. Orda doğdu, orda ölecek...

"Geberecek" demeye dili varmıyordu. Tüm bir Anadolu köylüsü hayvanlar için "Geberdi" deyimini kullanırdı. Ama, İrbaam diyemiyordu işte. Irazılık gösteremiyordu yüreği... Yüz yıl yaşamalıydı Doru... Uç yüzyıl yaşamalıydı...Dünya genişti. Evi yoktu bucağı yoktu. Allah rızkına kefildi, cümle yaratığın. Kuşu da geçiniyordu, kurdu da... Ortada bir Dorutay mı kalıyordu.

İşte Dorukısrak'ın gençliği böyle başladı. Kaza yarışlarına girdi. Çoğu kez birincilik ikincilik

aldı. Beyler gibi beslendi. Bir dediği iki olmadı. Bu altın çağ beş yıl sürdü. Doru, bu süre içinde her biri sülün gibi iki tay verdi. Araba yüzü görmedi. Döven, çift yüzü görmedi. Zaten evin tek atı idi. Anası göçüp gitmişti. Sekiz yaşma basınca günlerin türküsü değişti. Artık, koşamıyordu. Koşsa da derece alamıyordu. Birinde çayırda iken inat yüzünden yarışa sokulmuş, üçüncülüğü almış, yarış sonu sancılar çekmiş, formunu iyiden yitirmişti. Zaten ondan sonra da koşamadı.

- Eeeeee, Dorukısrak, beylik, paşalık devri bu kadar... Bundan böyle koşum takımı seni bilsin, sen koşum takımını bil...

O yıl, Üssüğünoğlu kırdı uladı, doruya eş aldı. Beş on günlük talim sonunda her ikisi de arabayı, çifti, çubuğu öğrendiler.

Bir at arabaya koşulmaya görsün. Kredisi beş paralık oldu demektir. Artık o at değil,sıra malıdır. Hani var ki, biraz daha güçlü, biraz daha ayağına tez bir hayvan...

Güzel günler tez unutulur. O, bir evin üzerinde titrediği Dorutay çabucak unutulmuş, sanki eve yeni bir koşum hayvanı alınmıştı.

Doru, yeni hayata kolayca uydu. Güçlü, kuvvetli idi. Yanındaki erkek atı umursamıyor, bütün gücü ile hamuta ve yan kayışlarına yükleniyor, gerisinde araba, pulluk yokmuş gibi rahatça gidip geliyordu:

- Ulan Doru, ne de olsa cinsin pak. Piç miç derler ya, halt etmişler. Senin baban atların şahı imiş. Siktiret ananı. Boyu poşu vardı ya, dalgacının biri idi. Sen, askeriyenin elinde olacaktın. Binbaşılara ilâyık attın sen. Şöyle bir İspanyol eğeri vuracaklardı sırtına. Üstünde Binbaşın. Düşecektin bir taburun önüne... Arada hop kalkıp hop oturacaktın. Bir âlem

maşallah çalacaktı sana. Kaderin buymuş yavrum. Bir köylü parçasına düştün. Yine sen iyi günler gördün. Kim gördü bu köyde senin gibi gün? Ye, iç şükret haline. Yine de bir başka gözle bakar Üssüğünoğlu sana... İltimas eder ara sıra... Bir avuç arpa fazla atar yemliğine, bir kamçı eksik vurur...

Doru on iki yaşında son dölünü verdi. Ceylan gibi bir al tay. Zalim yokluk Kısrak'ın ilk iki tayını seneler önce yok pahasına sattırmıştı. Ama bu son dölü satmayacaktı. O da anası gibi kendi ahırında doğmuş, kendi ahırında ölecekti. Anasının bütün belirtilerini onda görüyordu. Bir "tecelli" idi bu. Biri biterken biri başlıyordu. "Allanın sevgili kuluyum" diyordu. Beni "darda bunda" bırakmıyor. Anası bittiyse Altay umut direği... Çok yarış alır bu tay. İbraam da sayesinde çok gün görür.

Kısrak arkadaşı ile evin yüküne ortak oldu. Çiftten arabaya, arabadan düvene, tarlaya, değirmene, kazaya... Bütün bir bahar, bir yaz, bir güz sırtından geçiniyordu. Yıllar böylece birbirine devredildi. Yaş ilerliyor/vücut kuvvetten düşüyor, fakat, yük bir türlü eksilmiyordu. Geçen bahara bitkin ulaştı. İyisinden gözden düşmüştü. Kayrılmak şöyle dursun, hakkı olan arpanın beşte biri düşmüyordu kursağına...

Bahar hergi başlar başlamaz yine çifte koşuldu. Geçmişti herşey ondan. Birkaç kez yıkıldı. Dayak yedi zorlusundan. Dayak, güç mü verirdi, kuvvet mi verirdi Doru'ya?

Çayıra bıraktılar sonunda. "Biraz kendine gelsin, hiç yoksa harmanda işe yarasın" diye...

Dedikleri gibi çayır Kısrak'a iyi geldi. Harmanın başlangıcında geçmiş günlerini aratmaz gibi oldu. Ama bu süre uzun sürmedi. Yarı yolda yine oyun

bozdu. Düvende iştahsız, ağır, bitkin dönüp durdu. Kıçı, arka ayak incikleri çok kırbaç yedi. Mor çizgiler belirdi kırbaç yerlerinde...

- Senden geçti Dorukısrak, senden geçti. Öküz olsan kasaplıktın. İyi ki öküz değilsin. Değilsin eme, emmesi var işte...

UÇ

Güneş, yine sırtından yüreğine girdi. Bir hoş oldu içi. Dönüp, yaklaşmakta olan hayvanlara baktı. Kısrak'ı tayını aradı. Tozdan hiç birini seçemedi. Başını önüne çevirdi, yine daldı...

Kırat, yaklaşıp boynunu ve burun sırtlarını koklaymcaya kadar hareketsiz durdu. Kırat ile göz göze geldiler. Birden huysuzlaştı. Başı ile Kırat'ın başını itti. Süreli, acı acı kişnedi. Döndü, yürüdü, diğeri

peşini bırakmadı...

Tayı görülmüyordu yine. Anasına güç olur, peşine takılıp eve gelir diye bırakmıyorlardı. Öğle güneşinin geçici sıcaklığı Kısrak'ı yeniden canlandırdı. Durgun, düşünceli hali sona erdi. Başı istekle yere eğildi.

Dudakları, yarı yarıya toprağa bata bata kuru

29

ince, bölük ot parçalarını topladı. Otun böyle kıl ucu olduğu günlerde sığır otlakiye ve ekin kökü kalmış tarlalarda bir geniş gidiş, dönüş çizgisi çizer. Bir hayvan topluluğu süreli yürüyüş içinde görülür. Bahar ve yaz aylarının dinlendirici çobanlığı yoktur. Artık, sık sık çobanın "oohaa, çüüşş, höösstt" sesleri hayvanların kulaklarını yara eder. Yüzlerce hayvan başının bir eğilip kalktığını, isteği tükenmiş ayak inciklerinin birbirine çarpa çarpa yol aldığını görürsünüz...

Hayvanların başlan bir süre toprak üstünde kaldı. Çobanların sesi bu kez onlan ilgilendirmiyordu.

- Nereye? diyordu çoban. Nereye Kaşifinoğlu?

- Devrik köyüne Tombak Emmi. Bir alacak işim var da... Tombak işi alaya aldı:

-Yaa, dedi, herif de kaç gündür para gaylesinde idi. Hazırlandı, senin varmanı bekliyor. Belki de köyün kehinde karşılar seni... Çifte tavuk kesmiş şerefine... Koyun yoğurdu çaldırmış... Kaba minderler serdirmiş...

Sonra ciddileşti:

- Git, gitmiye emme, nerde borcunu bilen? Elini versen, kolunu alamazsın bu milletin elinden... Hepsi dinsiz, hepsi imansız. Var gör alacağını iste... Herifçioğlu seni bir de borçlu çıkarsın da gör... Nerde hak bilen? Hele Devrildiler mi? Tüm bir alem bilir haksızlıklarını... Allah zulümlarından Ümmeti Muhammedi esirgesin... Git, git bakalım... Çıkmayan canda umut var hani...

Gözü elinde olmaksızın Dorukısrak'a takıldı: -Ula, dedi. Kaşifinoğlu, senin işin rast gidecek. Ne yavaş yapıldak tepersin o yolu? Bin Üssüğünoğlu'nun Kısrak'a. Git gidebildiğin yere kadar...Canının istediği yerde bırak...Doru, bu yıl trbaamın zekatlığı... Vay dini kırık dürzü, vay kerhaneci İbraam, bir zamanlar Dorunun tırnaklarını yalıyordu. Namıssızı adam eden bu kısrak... Şimdi kuşun kurdun yemi...Vay olmam diyesice zalim, vay

30

ırzı kırık vay...

Kaşifinoğlu, Tombak'ın sözlerini tasdikledi:

- Yapar dedi yapar. Her bir kötülük g-elir elinden... Kimin piçi ki gavur?

Sonra Doru'ya yaklaştı. At hiç oralı olmadı. Atlayıp üzerine binişine ses çıkarmadı. Beli hafiften eğildi. Tombak Emmi'ye eyvallahı çökertip Kaşifinoğlu yola düştü. At, boynu eğik, gaylesiz gidiyordu. Yürüyüşü fena sayılmazdı.

Bir süre tozlu dağ yolunda gittiler. Küçük bir tepeyi aşınca Devrik köyü göründü. Önce atla köye dek gitmek geçti aklından. Sonra kendi kendine güldü: - Adama gülerler adama... Gemsiz, yularsız,eğersiz, mindersiz atınan yola çıkmış deyi. Aşağı atladı. Kısrak'ın başını tepe yönüne çevirdi. Kıçına eliyle yalandan vurdu:

- Hööst, dedi. Hösst, hösst... Konuşmaya başladı yeniden:

- Dorukısrak'ın gençliğinde bu İbraam rafazısına varıp da "İbraam ağa şu atın tüyünü okşayım deseydik," "Ulan siktir deyyus" derdi, üzengisine bastırmazdı kimsenin... Eee, gör gel.... Tanrıya havale etmeli her işi.

Doru beş on adım gitti, başını toprağa eğdi. Bir kaç ot kökünü kokladı. Koparmaktan vazgeçti, tepeye doğru yürüdü. Tepenin ufka açılan yerinde durdu. Güneş başını alıp gitmiş, boşlukta son ışıkları kalmışh.'Işıklar iplik iplik gözlerine doldular. Başını dikleştirdi, boşluğa uzun bir kişneme bıraktı. Sesler ışıklarla oynaştılar.

Bu akşam geçen günlerin tersine hava ılıktı. Bulutlar gökyüzüne bağdaş kurmuş gibi idiler, gideceğe benzemiyorlardı.

Doru bir heykel donukluğuna büründü. Ve yağmur teklemeden düşünceye dek kıpırdamadı.

31

Çok geçmeden bulutlar sicim sicim çözülmeye başladılar.

Doru kulaklarını dikti. Günün gözünde oynaşan son ışıklarından arta kalan birkaç kıvılcım karanlığa iplikler halinde uzandı. Yeniden kişnedi. Koşarcasına yola düştü. Gitmiyordu. Götürüyorlardı...

Yağmur aralıksız iniyordu. Bir boy ıslandı. Yüz kere suya batırılmışa döndü... Gövde yüzeyinden deli karanlığa görünmez bir buhar dağılıyordu.Şoseye geldiğini anladı. Hızını azalttı ve sonra durdu. Köyün fersiz ışıklarına tiksinti ile karışık bir istekle baktı.Gözünden yine bir iki kıvılcım fırladı. Yolun ıslanmış taşlarında nalsız tırnaklarının sesleri duyuldu. Koşuyordu...

Köyün hemen altından geçen deredeki suları hışırtı ile yardı. Hızı azalacağına arttı. Köye girdi, evin kapısına başı ile vurdu. Ev, kendisinindi. İbrahim kadar, karısı, çoluğu, çocuğu, öküzler, inekler, keçiler, tavuklar kadar Dorukısrak'ındı bu ev. Bu kapı İbrahim'den önce kendisine açılmalıydı. Başını geri çekti.Kapı sürgülüydü. Kıçını döndü, üstüste birkaç çifte fırlattı. Yine bir tahtası kırıldı kapının. Açılmadı. Zaten o da kapının açılmasını beklemeden yürüdü. Hırsla kişneyerek bir aralığa saptı. Köpek sesi bile duyulmayan köy sokaklarında bir süre Doru'nun sesi dolaştı. Uyuyanları homurtularla uyarttı. Uyumayanlar hemen konuşmaya başladılar. Fadişinoğlu : -İbraam'ın Doru, dedi. Jandarma Ahmet Çavuş'un karısı:

- Sefil ortalarda, dedi.

-Gavura kurban olsun, dedi Molla Mustafa'nın Bekir... Karısı :

- Merhameti var mı gavurun, dedi...

32

Bekir :

- Bu murtatta zırnığı yok, dedi. İnce'nin Osman:

- İbraam, bu ata zulm eder, ahir Allah çektirir bu dürzüye, dedi...

Kardeşi :

- Ona ne şüphe, dedi. Biri:

- Öbür tarafta çeker, dedi...

-Ağızsız dilsiz hayvan, çoluğuna, çocuğuna merhameti var mı, nankör dürzü. Doru yarış kazanınca tırnaklarının altını yalardı... Doru adam etti Üssüğün İbraam'ı, babası ne boktu sanki? Kurttan kurt doğar...

-Ulan şu atı içeri alsak mı?

-Senin nene gerek ağam. O kerhaneciden her kötülük umulur. Atımı çaldı diye feryat bırakır alimallah.

-Umulur kerhaneciden.

-Umulur.

Bir süre konuşuldu böyle.

Dorukısrak köyde fazla durmadı. Bir boy sokakları dolaştı. Sonra köyü çıktı. Geldiği yönde doğruldu. Yağmur olanca hızıyla yağıyordu. Kısrak oralı olmadı. Dere kıyısına geldi. Yarım saat önce bir çırpıda geçtiği su, gözünde büyüdü. Kıyıdan aşağı doğru yürüdü. Bir süre gitti böyle. Yine gaylesizlik sardı içini. Önüne bir bağ evi çıktı. Yel tutmaz yönüne geçti. Gövdesinin yarısı yağmurdan kurtuldu.

' Gece yarısına doğru yağmur dindi. Bulutlar doğuya doğru kayıp gittiler. Koyu bir mavi, parlak bir ay çıktı ortaya. Gökyüzü iyice yıkanmış, tozdan topraktan arınmıştı sanki...

Işık, Doru'yu isteklendirdi. Bağlar arasında dolaştı.Toprağa yapışık, çamurlaşmış yapraklardan yedi. Sonra bağları çıktı.Geçen günlerin aksine ters yamaç tepelere döndü.Bilmiyordu nereye gideceğini...

Gidiyordu yalnız... Zor yol alıyordu. Tırnağı bütünü ile toprağa gömülüyordu. İncikleri ağrıyordu. Hayır ağrımıyor, acı acı sızlıyordu. İlk aydınlığa dek böyle gitti. Köy, sağ aşağısında kalmıştı. Görünmüyordu artık. Ama, Doru da hiç mi hiç görmek istemiyordu. Ne köyü, ne insanlarını... Hele Üssüğünoğlu mu? Şeytanlar göreydi yüzünü... İşte, sersefildi yazı yabanda. Bir karşısına çıkmaya göreydi. Bir Üssüğünoğlu mu? Yok, kim çıkarsa karşısına... Ortalık iyice aydınlandı. Güneş kızartısını gösterdi. Ardından kendi çıktı.

Doru, güneşe karşı döndü. Soluğu buhar buhardı. Bakışı karşı tepelere kaydı. Köyün sığırı ağır ağır ilerliyordu. Hayvanlara tiksinti ile baktı. Sonra kıçını döndü, yürüdü. Onlar da kendisini bırakmışlardı. Birbirine boyun vermiş tepecikler ortasında yapayalnızdı. Biteviye sola kayıyordu. Bir süre sonra güneye yöneldi. Düze vurdu yolu.

Bir güç onu üç beş saat ötedeki ovaya çekiyordu.

Akşam, bir tepeciğin eteğinde karşısına çıktı. Sesini çıkarmadan teslim oldu karanlığa... Allahtan rüzgâr tutmuyordu bulunduğu yer...Fazla soğuk hissetmiyordu. Yorgundu, bitkindi. Bir süre hareketsiz kaldı. Çok geçmeden ağır bir açlık, acı bir iç yanması yerinden kıpırdattı. Sarkık ön dudağı, ıslak, soğuk toprağa değe değe ot aradı. Bulduklarını yutarcasina yiyordu. Bazen burun altını, üst dudağını keven otlarının dikenleri dalıyor, yüreğine bıçak bıçak acı dağılıyordu. Durdu, yürüdü, sabahı buldu, sağa sola göz attı. Kimsecikler yoktu. Otsuz, ağaçsız kel kel tepeler.Küçüğü,ortası,irisi...Hep birbirine benzeyen soğuk yüzlü tepecikler.

Güneş bir mızrak gibi yükselmeden bulutlara tutsak oldu.Bu kez bulutlar doğudan,güney batıya doğru kayıyorlardı. Sanki başı üstünden gidiyorlardı.

Hava ısınmıyor, ısı tersine biteviye düşüyordu. Acı acıdeğiyorduyel. Kesintili esiyordu, hızlı çarpıyordu.

Doru korku, tiksinti ve yalnızlığın verdiği ürperti ile kişnedi. Bir karşılık aldı kişnemesine. Kulaklarını dikti. Gözünün siyahı parladı. Sağına soluna baktı. Bir şey göremedi. Yeniden kişnedi. Yine karşılık aldı. Sesin geldiği yöne yöneldi. Küçük bir tepeyi istekle tırmandı. Aralıklarla kişniyor, hepsine karşılık geliyordu. Ses yaklaşıyordu gittikçe. Tepeyi aşacağı sırada karşı yönden hırslı adımlarla gelen bir at gördü. Adımları birden kilitlendi. Yarı sağa döndü, boşluğa büyücek bir kişneme bıraktı. Bir, bir daha kişnedi.

Çilkır bir at soluk soluğa Kısrak'a yaklaştı. Kısrak, görmemezlikten geldi. Boynunu biraz daha uzattı. Umut ve yaşama isteği dolu bir kişneme bıraktı. Çilkır, önce Doru'nun boynunu kokladı. Burun deliklerine yaklaştı. Kısrak önce ses çıkarmadı. Sonra huysuzlaştı. Kıçını döndü, yalandan bir çifte attı, yürüdü. Beş on adım sonra durdu. Bu kez de Çilkır kişnedi. Yeniden Kısrak'a yaklaştı. Gerisini kokladı, kişnedi. Kısrak yine çifte attı, yürüdü. Yorgunluğunu ve açlığını unutmuş gibi idi. Bir yaşama sevinci dolmuştu yüreğine. Gözleri ışıklanmış, noktalı bakışları dağılmıştı.

Bir süre peş peşe gittiler. Sonra Çilkır Doru'nun boyun hizasına yaklaştı, arabaya koşulu atlar gibi bir boy ilerliyorlardı. Fakat, şimdi gerilerdeki araba kış, açlık vetolum tehlikesiydi.

Isı biraz daha düştü.Birbirlerine yapışırcasına sokuldular. Hırslı, beyaz bulutlar,düşercesine toprağa doğru yaklaşıyorlardı. Ufuk silinmişti. Ovanın burnu dibindeki tepecikler, bir batıp, bir çıkıyorlardı. Yel, domuzuna esiyor, her bir şeye bıçak bıçak değiyor-du. Dün gece yağan kar tutunamamış, toprağı örten ıslaklık parlamıştı. Don başlıyordu.

35

" Gayrık geri tepeleri, yaylaları Tanrım bilir. Kar, birkaç karış tutunmuştur belkim... Kurt, kuş donakalmıştır yazı yabanda. Allah, fakire fukaraya acısın... Çalısı çırpısı, tezeği olmayana acısın... Vay mübarek kar vay... Bir düşünce kalkmak aklına gelmez. Mecali mi yok, yoksam pek mi irahat bulur bu toprağı? Bir bulut geçse üstünden, davetçi başı kesilir. Yığıl babam yığıl... Ne yol bırakır ne bel... Sanarsın bir dünya düz ayak olmuş... Köy, bir büyük mapusane... Bol bol hazinin olacak. Dağ gibi yığacaksın tezeği... Ardı arkası kesilmeyecek sarı alafın. Her bir yön hamam. Bol yağlı bulgur pilavı, irisinden soğan, koyu tarafından ilâyıklı bir çalkama... Çal babam kaşığı. Üstüne gözelinden bir uyku... Gel keyfim gel..."

37

DÖRT

Islaklık gittikçe parlıyordu ovada. Toprağın yüzeyi geriniyordu sanki... Acı yel, donuk sap tellerini oynatamıyordu. Her bir şeyin yüreğine inat düşmüştü.

Güçlü, hırslı bir at kişnemesi ovanın dört bir yönüne dağıldı. Dağınık düzen otlayan sekiz on at başlarını kaldırdılar ve kulaklarını diktiler.

Demirkır bir at, koşarcasına yaklaştı, atların şekil-siz sınırını dolaştı. Atlar, bir araya geldiler. Demirkır'dan emir bekler bir halleri vardı. Demirkır, turunu tamamlayınca güneydeki yakın tepelere doğru yürüdü. Ötekiler peşine düştüler.

İçlerinde güçlü, kuvvetlileri vardı. Gençleri, yaşlıları vardı. Kimi, kahra uğramış zavallı, kimi yılkının alışığı...

İki türlü yılkı atı olur. Hatta üç türlü. İki türlüsü

38

can yongası, bir türlüsü gözden çıkmışı, hesaptan düşülmüşü, defterden silinmişi... At vardır, yaz olsun, kış olsun işsiz gününde yazıya bırakılır. Bu gibiler, köy sınırı içinde başı boş dolaşırlar. Akşamın ilk loşluğunda köye ve eve dönerler. Torbalarına bir kalbur saman, bir avuç arpa atılır. Bu lütuf onlara yeter artar bile... Bunların geceleri belleri ısındığı için gevşek olurlar. Zuluma, çevre, kahre dayanıklıkları yoktur. Tanrı bunları canavarın şerrinden korusun. Başa çıkamaz, bir çukuru doldururlar. Bir his tedbirli etmiştir. Fazla açılmaz, köyün koku sınırını aşmazlar. Ve belayı tedbirle başlarından uzaklaştırırlar.

Bir ikinci yılkı atı vardır. Bu ikinci, bir başına değildir. Üç beştir. Beş ondur. Bunlar ahırı bilmezler. Ama, köyü bilirler. Sahiplerini bilirler. Çoğu genç, orta yaşlıdır. Sırım gibi her biri. Güçlü, kuvvetlidir. Bunlara dünya vız gelir. Ne soğuğa pabuç bırakırlar, ne canavara. Düşmanın üstüne yürürler. Çoğuncası her bahar kısmetleri açılır. Sahipleri alıcılarla onları bir köşede kıstırır:

- İşte şu, harkın kıyısında duran. Daha dördüne basmadı. Bir başına dünyayı sürükler. Arabaya koş, dövene koş, çifte koş... Onun orasını işin bilir, keyfin bilir...

Pazarlık uyarsa azgın at dört bir yandan sıkıştırılır, yakalanır. Kolayına gem almaz, yular sağla/n olmazsa kırıp kaçar. Çiftesinden Tanrı kulunu esirgesin. Ama, bu işler yıllar yılı sınangılıdır. Minarenin kılıfı hazırdır. Her bir tedbir alınmıştır. Ayaklarına iki çatallı tokmak bağlanır. Bir süre yeni arkadaşları olan ev hayvanları arasında böyle dolaşır. Azgın at on yirmi gün sonra uysallaşmış, iri gücü ile işe sarılmıştır.

Yılkı atının üçüncü türlüsü bizim Dorukısrak ve kader arkadaşlarıdır. Güçlü Demirkır'ın toparladığı

ve güneydeki tepelere doğru götürdüğü atlar arasında ikinci ve üçüncü türün atları vardı. Gençler, orta yaşlılar çoğunluktaydı. Birkaç da ilk sığınanlar...

Aygır Demirkır altı yedisinde görünüyordu. Ortanın kısası bir boyu vardı. Boynu da kısaya çalıyordu. Diri ayakları, dar beli, geniş sağrısı ile gücü temsil ediyordu. Boylusu boslusu bile kişnemesine kulak dikiyor, hareketlerini izliyor, sonra peşine düşüyorlardı.

Aygır, atları tepenin eteğine getirdi. Hiç onlarla ilgilenmez gibi bir keven otu ile oyalanmağa başladı. Diğerleri bir süre hareketlerini izlediler. Sonra birbirini kokladılar, esnediler, karışık düzende hareketsiz kaldılar. Doymuşa benziyorlardı.

Ovaya burun veren son tepenin eteğinde Dorukısrak ve arkadaşını gece yakaladı. Kar izlerini geride bırakmışlardı. Sırtlarına yapışan, sonra eriyen karların bıraktığı ıslaklık gittikçe azalıyordu. Fakat, Doru üşüyordu. Soğuk, sanki yüreğine oturmuştu. Duramıyor, biteviye dolaşıyordu.

Çilkır Kısrak'a uymuştu. Üç beş adım gerisinden gidiyordu. Saygı duyar gibi idi. Her halinden hoşlanıyor, kendinden daha tecrübeli bir at görünüyordu.

Çilkır, zulümlü bir hayat geçirmişti. Dinsiz imansız bir sahibi vardı. Eşeklerden de kötü muamele gördü. Çift, döven, araba... Sonra da eşeklere düşen işleri yaptı. Gururu kırıldı. Kendini aşağılık gördü. Sığırda bile tek başına dolaşır, hep en geriden gider gelirdi. Arpanın şeklini unutalı yıllar olmuştu. Geçen bahar güçten düşmüş, hiç bir işe yaramaz olmuş, köy hayvanları ile üç mevsim dağ bayır döneleyip durmuştu. Kış kapıda görününce karar kendisine tebliğ edildi:

YILKILIK...

Karara hiç bir itirazda bulunmadı. Doru gibi bir gün sığırın köye dönüşünde önüne geçtiler. Dön geri

ettiler, yalandan kovahdılar. O da gerisine dönüp bakmadı. Ferman Naçar'ın Ali'nin ise, dağlar kendisinindi...

Beş on gündür tek başına dolaşıyordu. Köyden çıkışından daha iyi hissediyordu kendisini. Gecenin zulmüne alışmıştı. Yolu, yorgunluğu ömrü boyu sırtına yapışır görmüştü zaten... Geride arayacağı, özlemini çekeceği bir şey kalmamıştı. Dorukısrak'la karşılaşınca dünyalar onun oldu. Yalnızlığın zaman uzunluğundan kurtuldu. Üstelik, arkadaşı dişi idi.

Geceyi biraz daha güneye kaymakla geçirdiler. Çoktan ovaya düşmüşlerdi. Ekin kökü bollaşmıştı. Karınlarını iyice doyurdular. Tokluk, hayatı düşündürür. Toklukla birlikte, hayatla olan bağlar artar, kavileşir. Tokluk bir gâvur şeydir. İyi bir gâvurluktur tokluk. Kini azaltır, hoş görürlüğü arttırır.

Doru, doyunca duygulandı. Üşümesi kesildi. Gözlerindeki koyu siyahlığa bir hoşluk indi. Yaşamaya dört elle sarıldı. Üssüğünoğlu'nu bağışladı kendince. Şimdi ahırın sıcaklığında mutluluk duyup geviş getiren hayvanlara gıpta duymadı. Aksine, onları küçük, zavallı görüyordu. Tayına acıyordu. Hem de iyisinden acıyordu. Bir kalbur saman, bir avuç arpanın kul kölesi olacaktı ömrü boyu... "Ananın hatırı var" demeyecekti ona... Yaa, doğrusu anasının da iyi, saygıdeğer bir hatırı vardı. Böyle bir hatırı olduğu için ihtiyarlığında yazı yabana bırakılmıştı. Sırtında buz oturuyordu. Yel kafir kafir yalıyordu karın boşluğunu...

Duygulaşışında direndi. "Böylesi bin kerre, yüz bin kerre daha iyi. Ah, şimdi tayım yanımda olsa..." Yeni, taze bir kişneme bıraktı ovanın boşluğuna...

41

Dorukısrak ve Çilkır'ı ovaya sürükleyen güç, bir alaca aydınlıkta Aygır'la tanıştırdı. Çileli bir tanışma oldu bu. Demirkır, güney tepelerinin duldalarına (yel tutmaz yerlerine) çektiği atları gece yarısına doğru yeniden ovaya çekti. Atlar ovaya yayıldılar. Tekleme, çiftleme, ayrık düzende dolaştılar. Ne bulsalar ona razı olan şikayetsiz bir halleri vardı... Aygır'ı gözden uzak tutmuyordı. Karınları kadar, reisleri de onları ilgilendiriyordu.

Aygır alaca aydınlıkta bir kişneme duydu. Dişi bir kişnemeydi bu... Dişilik dolu bir seslenişti bu... Sesin geldiği yöne yöneldi. Adımlarını sıklaştırdı. Kişneyen atı göremiyordu. Ama, yönü iyi biliyordu. Adımlarına hırs oturdu. Bu hırs kişneme olarak ovaya yayıldı. Diğer atlar otlamayı bırakıp başlarını ileri uzattılar, kulaklarını diktiler. Aygır, ovanın yalnızlığını unutturan birkaç kişneme daha bıraktı. Çok ötelerden köpek sesleri geldi. Uzakta bir köyün er sabah ışıkları doğru, Demirkır'ın gözlerine...O yöne dönüp yeniden kişnedi. Sonra dişinin sesine doğru yeniden yürüdü. Karşılıklı tepelerden birinin kuzey yamacında iki at gördü. Adımlarını açtı ve hırsla yaklaştı.

Yanyana duran iki at heyecanla gelen ata bakıyorlardı. Aygır, gelir gelmez kısrağı koklamaya başladı. Burun deliklerinden çıkan soluk ses sesti. Çilkır birden huysuzlaştı. Kıskançlık ateşi düşmüştü damarına. Kişnedi ve Aygır'a doğru yürüdü. Şahlandı. Bu hal savaş ilânı idi. Dengesiz kuvvetler savaşının...

Aygır, Doru'yu koklamayı bıraktı. Göğsüne gelen ayaklan itti.Kişnedi ve şahlandı. Gelen yumruk sıkıydı. Ve Çilkır'ı hemen savunmaya geçirecek ağırlıktaydı. Karşılıklı kişnemeler dört bir yöne dağıldı. Sesleri duyan atlar büsbütün kulak kesildiler.

42

İşin içinde bir iş vardı.

Birkaç vuruş Çilkır'ın yenilmesine yetti. Kaçıyordu. Aygır; peşini bırakmadı. Yetişti, hırsla yandan saldırdı. Boyun uzunluğunu aralıklı ısırdı. Kan göründü birden. Çilkır süreli deri içi yanmasının acısını duydu. Kişnemeler yeniden arttı. Hırs, imdat, yenilgi, zafer, gurur dolu kişnemeler...

Çilkır'ın ikinci karşı koyması bir sonuç vermedi. Yalnız, yediği dayağın ölçüsünü arttırdı. Kişneme tonu sığınma ile doluydu.

Demirkır Aygır biraz sonra Çilkır'ı bıraktı. Donuk, bakış şeklini yitirmiş kısrağın yanına geldi. Bir uzun kişneme bıraktı. Kokladı ve yürüdü. Yönü, ovadaki at topluluğuna doğruydu.

Kısrak, yakınında hareketsiz duran Çilkır'a baktı. Sonra Aygır'ın peşinden yürüdü. Aygır'ın yürüyüşünde belli bir gurur doluydu. Doru'yu çoktan unutmuştu. Zaten Dorukısrak nesineydi...Onun için dişi mi yoktu? Çerçöp olmuş, beli düşmüş, her yanı kemik kemik görünen Doru'ya mı kalmıştı?..

Kısrak peşinde idi. Başı önüne eğik ilerliyordu. Durdu, gerisine baktı. Çilkır donmuş gibi duruyordu. Gözünden düşmüştü. Acıma hissi duyuyordu, Çilkır'a... "Gel" der gibi başını salladı. Çilkır, dönüp bakmıyordu bile... Yüreğine acı bir keder oturmuştu, Çilkır'ın... Ağlamaklı idi. Bir anda yapayalnız kalmış, umutlu dünya altından kayıp gitmişti. Yalnızlığını unutturan, yaşama gücü veren Kısrak'm yüzüne bakacak hali yoktu. Utanıyordu sanki... Kederden yaralarının acısını unuttu. Boynu eğik, ıslak gözleri toprağa takılı kaldı. Bu haraket yıllar y,ıh çektiklerine tuz biber olmuştu. Gücünün tümünü yitirmiş, sanarsın yaşayıştan el ayak çekmişti. Şu anda bir kurt çıksa kıpırdamaz; "Gel beni yık, ye tüket" diye seslenirdi.

43

Ovadaki atlar Aygır'ın peşinden gelen atı bir zaman seyrettiler. Sonra hiç oralı değilmişler gibi otlamaya koyuldular.

Dorukısrak kalabalık içinde kendini rahat hissetti. Aval aval baktı biraz. Yeniden kendi dünyasına döndü. Çilkır'ın yokluğunu anlamadı.

Akşam, acı bir soğukla indi ovaya. Aygır, yine atları duldaya çekti. Atlar birbirlerinin deri sıcaklığına sokuldular.

Gecenin zulmü, Çilkır'ın üstündeydi. Karşıdan gördüğü at topluluğuna gün boyu yanaşmaktan çekinmişti. Aygır'dan korkuyor, Kısrak'tan utanıyordu. Üstelik her bir yönü ağrıyor, boynu damla damla sızlıyordu. Her şeye rağmen bir içgüdü onu atlara doğru yaklaştırıyordu. Geceyi topluluğun bir kaç yüz adım yakınında geçirdi. Üşüdü. Üşüdükçe döneleyip durdu.

Bir uzun kişneme atların hazırlıkta olan kulaklarını dikti. Atlar zaten ihtiyatlı idiler. Hemence toplandılar. Soluklan ses sesti. Aygır'ın kişnemesinden daha ufak kişnemeler duyuldu. Atlar, önce kuzey yönüne doğru tek saf düzeninde durdular. İlerde üç at bekliyorlardı. Aygır önde idi. Biraz ardında güçlü iki at kulakları dikik, ön ayakları sert ve hazırlıklı duruyorlardı.

Kar yağışı ovaya inmişti. Ufuk kesilmiş ve görünür dünya, yüz, iki yüz adıma düşmüştü. Günlerdir bu bekleniyordu zaten. En yakın tepeler bir batıp bir çıkıyordu. Bulutlar, korkusuz, gailesiz aşağılara iniyorlar, ovaya soğukluğu serpip yeniden yükseliyorlardı. Her taraf buz, ayaz kesiliyordu. Bu gün beyazın adaleti ovayı tepelere, dağlara benzetecekti. Gökyüzü alabildiğine sargındı. Ufuk yitmişti. Kar, düzen içinde sakin sakin yağacağa benzemiyordu. Yel, hafiften ulumağa başlamıştı.

Çok geçmeden ortalık karıştı. Tozlar halindeki

44

kar, bir o yana bir bu yana koşuyor, yeredek iniyor, yeniden havalanıyordu. Yerde kar tozuyordu. Toprak, takır takır donmuştu. Yel tutmaz yerlerde beyaz benekler belirmişti. Hava tutkundu, sargındı. Tanrı bilirdi artık ovaya dirlik düzenin dönmesini... Bir boy giderdi bu hava...

Aygır acı acı kişnedi. Diğer atlar büsbütün dikkat kesildiler. Boyunlarını boşluğa biraz daha uzattılar. Bütün kulaklar dikikti. Kulaklarda fırtınanın ıslığı gerisinden bir ses dolaştı. Canavar uluyordu. Bir

miydi, beş miydi sayısı? Orası bilinmiyordu. Azgın yel, sesi bir uzatıyordu.

Aygır yeniden kişnedi. Gerisindeki iki at da zorlusundan birer kişneme bıraktılar. Hırslı bir yürüyüşleri vardı. Bu, bir savaş yürüyüşüydü. Yaklaşmakta olan canavarlara meydan okuyuştu. Gerideki atlar ise tehlikeyi sezmişler, birbirlerine biraz daha sokulmuşlardı. Dorukısrak ortalardaydı. İçgüdü fırtına ile birlikte Çilkır'ı topluluğa yaklaştırmıştı. Utanç içindeydi. Kısrak'a yaklaşmayı içi çekmedi. Görünmek bile istemiyordu. Sol kanattaki atların en sonunda durdu, kulaklarını dikti ve bekledi.

Dorukısrak olanları anlamıyordu. Kışın böylesini, fırtınanın böylesini bilmiyordu. Soğuklarla birlikte hayatı ahırın sıcaklığına bırakılırdı. Sıcaktan gövdesi gevşer, bir hoş olurdu. Önüne bol saman dökülür, üzerine arpa atılırdı. Bir kütürtü başlardı ahırda^. Sanarsın değirmenler buğday kırıyor. Suyu bile ayağına gelirdi çok zaman. Şimdi öyle miydi ya? Doru, nasıl dayanacaktı bu zulüme. Karın altı boşluğu çok üşüyordu. Sanki buz bağlamıştı, büyükçesinden... Üşümesini yenmek için yerinde sayıyordu biteviye...

Bir aralık Aygır ve diğer iki at fırtınadan gözükmez oldular. Geridekilere dalga dalga kişnemeleri ulaşıyordu. Aralarında bir kaynaşma oldu. Kişnemeleri bırakan beş at da hızla ileri fırladılar. Geride, Doru

Çilkır'la birlikte altı at kalmıştı. Hepsi saman düşmanı, ot, arpa düşmanı gözden düşükler. Hepsi bu yıl başlarının çaresine bakacak altı at. Bu yılın yılkılıkları...

Şaşkın şaşkın bakıştılar, Sonra birbirine sokuldular. Çilkır, Dorukısrak'la göz göze geldi. Başını öne eğdi, Kısrak'ı görmez yöne geçti. Altı at ağır ağır ilerliyordu. İleri fırlayanlar sanki görünmez bir iple geride kalanları çekiyorlardı.

Yel uluyordu. Kar tozuyordu. Gök, un eliyor, yel onu keyfine göre oynatıyordu. Gavuruna çarpıyordu kar. İplik iplik giriyordu atların gözlerine. İğne iğne batıyordu. Gözleri kırpık kırpıktı hepsinin.

Ovaya karışık bir kişneme yayıldı. Ardından uzun ulumalar duyuldu. Demirkır Aygır koşuyordu. Yiğitleri peşinden geliyorlardı. Cenge böyle iştahlı koşmak böyle cesur, gailesiz koşmak az görülürdü. Boyun dikişlerinde, ayak atışlarında büyük bir gurur oturuyordu. Kişnemeleri mertlik doluydu.

Kar tozuntusu ardında üç canavar gördüler. Üç boz kurt, üç iri,üç korkusuz kurt duruyordu karşılarında. Canavarların bakışları endişesizdi. Atlara bakıyorlardı. Kurtlardan biri burnunu gök boşluğuna uzattı, uludu. Diğerleri peşinden sağ ve sol boşluğa doğru uludular. Sonra atları beklediler.

Aygır fırtına gibi hızlı idi. Kurtlara elli metre yaklaşınca kurtlar da olanca hızlarıyla fırladılar. Hepsi hedeflerini seçmişlerdi. Kişneme, çenileme, uluma arasında birbirlerine hızla çarpan iki hayvanın pat küt arası çarpma sesi duyuldu. Bir yığın kemik, bir yığın et yürek gücü ve öfke birbirlerine çarpmışlardı. Zorlu

füçler birbirine girmişti. Kurt, Aygır'ın göğüs oşluğuna bindirdi. Güçlü, yaman bir vuruştu du. Şahlanmış at kişnemelerle birlikte ön ayaklan ve ağzı ile kurda saldırdı. Zorlu vuruşlar yaptı. Kurt çeniledi ve geriledi. Aygır bir daha saldırdı, kurt yana kaydı. Çevik at hemen çifte atış aralığına geçti.Kaşla göz ara-

sı döndü ve korkunç bir çifte fırlattı. Kurt çeniledi ve yıkıldı. İflahsız bir çifte idi bu. Ondurmaz bir çifteydi bu. Kurt çenesinden yemişti çifteyi. Çene kemikleri kül ufak olmuştu. Dişleri birbirine karışmıştı. Sol gözü yukarı fırlamıştı. Ağzından kan boşanıyordu. Aygır, saniye ölçüsünde işini

bitirdiğini anladı. Diğer atlarla boğuşan kurtlara doğru fırladı. Her zaman güvendiği, her savaşta peşinde yer alan iki at ayrı ayrı kurtlara saldırmışlardı. Yaman bir boğuşma oluyordu. Atların kişnemeleri, kurtların çenilemeli ulumaları ovayı titretiyordu. Sesler yelin acı ıslığını yeniyor, bir oraya bir buraya tozan karların arasından ova boşluğuna yayılıyordu. Çok geçmeden sesler çevre köylere ulaştı. Sayısız köpek kulaklarını diktiler, ses gelen yöne süreli bir havlayış bıraktılar. Köylerde konuşmalar oldu :

- Yılkılıklar canavarla kapıştılar. Allah zabınına acısın. Ne gavur ki canavar. Bir perişanı yıkmadan geri döner mi hiç?

Yok, öyle olmuyordu. Boğuşan iki kurt atlarla başa çıkamadı. Aygır savaşa katılır katılmaz kurtlardan bir döngeri etti. Bu yenilgiyi sezmiş gibi diğer kurt da boğuşmayı bıraktı ve kaçan kurdun peşine düştü. Atlar bir süre kurtları kovaladılar. Sonra gururlu adımlarla alelacele diğer atların yanına döndüler. Her biri kendine göre bir kişneme tutturdu. Fırtına vız geliyordu cümlesine.Aygır hırsla atlara sürtündü.Sonra ovanın ortasındaki ırmağa doğru yürüdü.Diğerleri peşine takıldılar.Uzaklardan yine kurt ulumaları geliyor,ama atlar hiç oralı olmuyorlardı. Kısrak'ta bile yeni bir gurur,yaşama hırsı, savaş gücü belirmişti.Boynu dikilmiş,sırtı yukarı kalkmış,ayaklarındaki gevşeklik tükenmişti. Atlar arasında iştahla yürüyordu.

Aygır, ırmağın kıyısında durdu. Peşindekileri bek-

47

ledi. Yaklaşan atlar karşısında dağınık düzende durdular. Irmak durdukları yere göre beş-sekiz metre aşağıda idi. Kıyı ile arasında sekiz-on metre boşluk vardı. Bir diklikten aşağı inmek gerekiyordu. Demirkır, başını geriye çevirdi. Ve "Bana bakın, benim gibi yapın" der gibi atlara baktı. Gece ile fırtınanın boğuşmasında atlar bu deyişi sanki görmüş, sanki anlamışlardı. Aygır, kendisini diklikten aşağı bıraktı. Kayar gibi iniyordu. Kıvrıla kıvrıla aşağıya indi. Küçük bir kişneme bıraktı. Sonra hiç bir şey yokmuş gibi yönünü ırmağa çevirdi, durdu. Atlar birbiri peşine düştüler. Duldalıkta yığılmış karı yara yara, tozuta tozuta aşağıya indiler.

Tipi üstlerinde uğulduyor, ama yarın dibine inemiyordu. Kıyıda tozuşan kar zerrecikleri yarın dikliğine yığılıyordu. Irmak, buğulanıyordu.

Atlar birbirlerine iyice sokuldular. Gövde yüzeylerine çıkan sıcaklığın bir yarım d erecesini boşa vermek istemiyorlardı.

Gece ile, fırtına ile boğuşan yaralı kurttu. Baş diye bir şey kalmamıştı. Dağınık ağzından biteviye kan geliyordu. Gözleri görmüyordu. Güçlükle ayağa kalktı. Yeniden yıkıldı. Hırıltı dolu soluğu fırtınanın ıslıklarına karışıyor, üç beş adım ötede yitip gidiyordu. Bedeninin hiç bir parçası kendine itaat etmiyordu. Böylesi hiç başına gelmemişti. Gelmeyecekti de...

Nice köpeklerle boğuşmuş,nice sürülere dalmıştı. Eli, hiç mi hiç boş dönmemişti.Boğduğu davar, yıldırdığı köpek sayısızdı.At da devirmişti.

İki, üç yıl önce bir Yılkılık'a dereyi doldurtmuştu. Attan bıraktığı artık,tilküere,akbabalara günler boyu yiyecek olmuştu.Gülünç bir paylaşma öyküsü başlamıştı. Atın leşini önce tilkiler buldular. Akbabalar tepelerde oldukları için bir iki gün rahatlık içinde ziyafet sofrasına oturdular.Havanın bulanıklığı geçince

48

oldukça yüksekten uçan akbabalar hayli uzakta bir leş olduğunu sezdiler. Reislerinin kanat çırpması durdu. Ve tatlı bir meyille düşer gibi leşin bulunduğu yöne kendini bıraktı. Peşindeki akbabalar onu izlediler. Bu öyle bir düşüş, öyle bir inişti ki tilkiler yıldırımla çarpılmışa döndüler. Viyaklar gibi garip sesler ve çığlıklar bırakarak sağa sola fırladılar.

Kurt, sol yamaç tepede artığının tilkiler tarafından kemirildiğini haz ve gururla seyrediyordu. Olayda birlikte kendi yönüne gelen, görünce şaşırıp geçen bir tilkiye gülerek baktı. Tilkilerin perim perişan kaçışları canını sıkmıştı. Birden fırladı. Akbabalar henüz ilk lokmalarını yutmamışlardı. Kurdun gelişiyle birlikte uçuştular. Ama, bu uçuş kaçış değil, savaş için tedbir alıştı. Leşin ve kurdun sekiz on metre üstünde düşünür gibi bir süre dolaştılar. Kurt, arka ayakları üstüne oturmuş, başını yukarı dikmişti. Akbabalardan beklemedik bir saldırış oldu.Kurt neye uğradığını bilemedi. Ulumalı bir çenileme ile atlar gibi şahlandı. Yarı kanat, yarı gövde çarpan akbabalar yükselmişler, yeniden saldırmışlardı. İnişler ve vuruşlar o kadar çabuk, o kadar hızlı oluyordu ki, kurdun sıvışmaktan başka çaresi kalmadı.Yenilgiye uğramanın kederi içinde oradan uzaklaştı. Ve günlerce o yöne uğramadı. Tilkiler de gökyüzünün açık olduğu günlerde ihtiyatla leşe sokuldular. Leş, akbabalarla, tilkiler arasında kuvvetin, şansın adaleti içinde paylaşıldı.

At yıkan kurt,şimdi güçlü bir atın çiftesiyle hikayesini kapıyordu. Çırpıntılı bir çaba ile ayağa kalktı. Ayakta duracak gücü vardı. Ama,ön ayaklarının biri bir yöne ,diğeri başka bir yöne gidiyordu. Denge diye bir şey kalmamıştı. Birkaç adım attı ve yığıldı kaldı. Bir daha da canı kalkmak istemedi. Gece,ayağı

nın ökçesiyle başına basıyordu. Dağınık ağız aralığından bıçak gibi acı bir yel giriyor, nefes borusuna dalıyor, ciğerini patlatır gibi şişiriyordu. Toplanan, açılan ayakları birden hareketsiz kaldı. Başını sırtına doğru attı. Heykelleşti ve öylece kaldı.

Tozu şan kar, önce göğüs ve sırt boşluğunu doldurdu. Sabahın alaca karanlığında karlara gömülen gövdesinden üç beş şekil çizgisi kalmıştı...

BEŞ

Fırtına sargındı. Hırsını kolay kolay yeneceğe benzemiyordu. Her köy büyük bir hapishane, her ev kapısı kilitli koğuşa benziyordu. Acı yel bacalardan dilini ocaklara uzatıyor, alevi söndürüyor, dumanı yer yemez gözleri kapalı öksüre öksüre kapı yönüne fırlıyordu. Dirlik dişlik kalmıyordu...

-Kapıyı açın, aralayın kapıyı... Bu gavur yel içimizi dışımıza çıkartacak... Şu ateşi karaltsak n'olur? Soğuğa kurban olayım...

-¦Ne biçim laf herif? Çocukları mı buyduracaksm. Bulguru nerde kaynatırım ben?..

-Cehennemin dibinde... Bizi dumana mı boğduracaksın?..

-Ters yel döner, şimdi alaf alır yangın...

Öyle oluyordu. Yel, dilini bacadan çekiyor, duman yükseliyor, ardından san mavi karışımı bir alev odaya yeniden umut dolduruyordu. Yeniden dünyaya gelmiş

gibi oluyordu herkes...

Üssüğünoğlu'nun evinde de durum bu idi. ibrahim dumana karşı homurdanıp duruyordu. Karısının

aklına Dorukısrak takılmıştı.:

- Vay garip Doru'm vay, dedi. Kimbilir nerde, ne halde şimdi? Allah Doru'ma acısın. Bu tipi iflah bırakmaz zavallıda... Bu tipi yıkar yavrumu... Sıcak ahırdan yazı yabana... Vay kadersiz Doru'm vay.

- Dumandan gözleri yanan ibrahim acısını karısından aldı.

- Her boka karışırsınız. Her pazarda ipliğimiz olsun dersiniz. Sizin hangi boka aklınız erer? Arpayı sen mi şinikledin? Sen mi attın samanı samanlığa? Bir merhamet sende mi var sanarsın? İkide bir "Yazık ettik Doru'ya" diyen oğlunda mı? Ben sizden mi akıl alacağım? Sizin aklınızla kenefe gitmem. Bir ben mi yılkıya at bıraktım? Gidin bakın... Yazı yaban, yılkılıklarla dolu. Ben mi icat ettim bu usulü? Biz bizi bileli bu böyle. Ağamın devrinde de buydu, dedemin devrinde de bu... Usûl bu... Dünyanın öbür ucuna git, yine bu... Nasibi tükendi ise, önüne arpa kırması doldursan, altına kuş tüyü yatak sersen, yine geberip gider. Yook nasibi varsa, değil yılkı, kırk yıl aç, sefil bıraksan kılı kıpırdamaz... Ne bilirsiniz siz? Neye aklınız erer? Emme, her işe burun sokmaktan geri durmazsınız...

Kadın mırıldanıp sustu. Mustafa hiç oralı gözükmedi. O gün köy odasına gelebilen beş sekiz kişi de sözü evirip çevirip Üssüğünoğlu'nun yılkılığına getirdiler.

- Zabın Doru'yu yıkar bu tipi...

- iflah bırakmaz garipte...

- Tipi ile başa çıksa, canavar ile başa çıkamaz...Ne gavur canavarlar var yazı yabanda. Hep böyle günü beklerler. Bir zavallıyı yıkmadan geri dönerler mi hiç...

Canavarı bir yana bırak. Beli yumuşak ahır hayvanına bu soğuk yeter. Sırtından girer ciğerine işler, iflah vermez.

Ne günahı vardı Kısrak'ın? Ulan kerhaneci, ulan ırafzı, ulan deyyus yedireceğin bir çeten kuru saman için yılın yılı yüzünü ağartmış atı nasıl yılkıya bırakırsın?..

-Bırakır o dürzü... Her bir kötülük gelir elinden...

-E, Allah da ahir sorar ondan... Bir yandan çıkar bunun acısı...

-Olan olur ya zavallı Doru'ya. Garip kısrak bir çukuru doldurur ya... Allah da İrbaamdan ahır sorarmış... Doru'ya faydası ne bunun? Allah acı bir tokat olmalı. Her kim kötü bir amel peşinde, indirmeli şamarı...

-Ulan Kümüğünoğlu, eyi vaaz hocası olurmuş-sun. Nedeyi altı yüz şiniğe iman tutturdun bize?..

Odadakiler gülüştüler, konu değişti...

ALTI

Azgın tipi yılkılıkları bir yerde durdurmuyordu. Bir kuytudan diğerine telaşlı bir yolculuk başladı. Yürüyüş, soğuğun etkisini azaltıyor, bir dakikalık duruş soğuğu iliklere işletiyordu. Sabaha dek başlarını önlerine eğip bir ot artığı kopartmadılar. Kuytu boyu gittiler geldiler. Bazan yel tutan düzlüğe çıkmak zorunda kaldılar. Gövde gövde, sürtünüyorlar, dikik kulaklı başlarını biteviye yukarı

kaldırıyorlardı. Yeleleri bir o yana, bir bu yana iplik iplik tozuşuyordu.

Zayıf yılkılıkları sanki bir güç at topluluğunun ortalarına sürüklemişti. Doru da, Çilkır da ortalarda idi. Çilkır yine Kısrak'a yanaşmaktan kaçınır gibiydi. Bir aralık gövde yüzeyleri sürtündü.Çilkır yine bir hoş oldu. Alındı,kendini yine yakın buldu Doru'ya...

54

Daha da sürtündü. Kısrak, aldırmadı, oralı olmadı. Çilkır yan gözle baktı, hafiften kişnedi... Dünyası ısınmıştı. Demek, Kısrak kendisine, ne kırgındı, ne küskündü, ne de Aygır'a yenilgisinden dolayı küçük görüyordu. Sevindi. Fırtınanın şiddetini üzerinde duymaz oldu. Gövdesi Kısrak'a sürtüne sürtüne başı başına değercesine bir süre gitti...

Soğuk artıyordu. Her yer donmuş, buza kesmişti. Düzlük çat ayazdı. Böyle havalarda, tepeler daha ılık olurdu. Kanak, yeli hortum gibi çeker, soğuk tepelerden daha ağır basardı...

Aygır kişnedi. Karın aklığında atlar bakışlarını Aygır'a çevirdiler. Kulakları dikik beklediler. Demirkır, hızlı adımlarla tepelere doğru yürüdü. Diğerleri onu izlediler.

Tepelerin duldalarında dolaşa dolaşa sabahın ilk aydınlığını buldular...

O gün önemli bir olay olmadı. Fırtına azgın -lığından pek az bir şeyler yitirmişti. Kar tanecikleri oradan oraya savruluyor, daha çok çukurlara, yel tutmaz kuytulara yığılıyordu.

Yılkılıklar akşama dek ovada yine biteviye dolaştılar. Başları sık sık ekin köklerine inip kalktı. Tarla sınırlarındaki otlar, keven otu, türlü diken artığı doymalarına yetiyordu. Diken uçlarının burun uçlarına, dudaklarına acı acı batmasına alışmışlardı birden. Ya da fırtınanın, soğuğun büyük acısı diken batış aGilarmı hiçte bırakıyordu. Aygır'a, Aygır'ın kaderine uğramışlara her şey vız geliyordu. Ne fırtınaya, ne ayaza, ne de dikenlerin dalamasına aldırıyorlardı. Bütün bunlar onlar için olağan şeylerdi. Ama, Dorukısrak ve aynı kaderin çemberine düşmüşler için, bu. olanlara boyun eğmek, razılık göstermek kolay değildi. Sıcak ahırdan çat ayaza... Buna dayanacak diz gerekirdi, yürek gerekirdi, sabır gerekirdi... Neylersin ki isteseler de, istemeseler de

. 55

oluş buydu. Tek şansları, tabiatın varlıklarında gizlediği intibak kabiliyeti idi.

Gece, aynı ağırlıkla üzerlerine indi. Tekleme kurt ulumaları yeniden duyulmaya başladı. Ulumayı duyan atlar, her seferinde kulaklarını dikiyor, başlarını havaya kaldırıyorlardı. Savaş sonunun vurdum duymazlığı yüreklerinden uçup gitmişti. Bir Aygır aldırmıyordu kurt seslerine. Alışkanlığın serinkanlılığı için de atları yine tepelerin kuytularına çekiyordu...

Hiç bir şey olmadı bütün gece. Kurtlar uzaklarda uluyup durdular. Yalnız fırtına biraz daha yavaşladı.. Bir aralık bulutlar gökten aralıklar verdiler. Göğün koyu parlak maviliğinde yıldızlar gözüktüler. Tepsi gibi bir ay üç beş kez görünüp kayboldu. Karın aklığında yeryüzü gündüze döndü. Yere iğne düşse görülürdü. Ova, ay ışığında büyümüş büyümüş bir dünya olmuştu. Karşı tepeler, dağlar pırıl pırıldı.

Ay görüldüğü sürelerde atlara gündüzün oburluğu düştü. Bulduklarını yutar gibi yediler.

Yalnız Dorukısrak başını pek fazla yere eğmiyor, çoğu kez durgun gözlerle arkadaşlarına bakıyordu. Üzerlerine yavaş yavaş dayanılmaz bir yorgunluk çöktü. Ön ve arka ayakları kalça boşluklarına dek acı acı sızlıyordu. Adım attıkça ağrı sızı artıyordu. Birden burun deliklerinden sular akmaya başladı. İplik iplik sular kırılmadan toprağa iniyor, ay ışığında ince teller gibi parlıyordu.

Sabahın alaca karanlığında bitkinliği arttı. Gözleri iyisinden sulandı. Dört dizi üstüne yıkılmak

istiyordu. Ama, her bir yön buz gibi ışıldayan karlarla örtülüydü. Bir güç engel oluyordu oturmasına. Ağırdan gidiyordu. Yeniden ovaya inen atlarla arayı açmamaya çalışıyordu...

Cükır bile farkında değildi başına gelenlerin. O da dağınık düzen ilerleyen atların arasında ovaya

kayıyordu...

Yılkı atları ya çok soğuk, ya da tehlike karşısında birbirlerine sokulurlar. Hava ılıdı mı, tehlike kalktı mı dağınık düzene geçerler. Bulduklarını midelerine atmağa çalışırlar. Karınları doyunca da, ayakta durgunlaşırlar. Kıpırdamazlar, göz kapaklan aşağı düşer,soluk alışları yavaşlar. Yarım bir uykudur bu... Dinlendirici bir haldir bu...

Atların çoğu ovaya inişlerinde ayakta durgunlaştılar. İki üç günün uykusuzluğu onları uyumağa zorluyordu. Hava yumuşamıştı. Ama yine de keskin bir ayaz vardı.

Doru, ırmağın kıyısına geldi. Gözlerinden sular akıyor, burun delikleri açılıp kapanıyordu. Ağır ağır, sağa sola dönerek böğürlerine bakıyordu.Ön ayaklarını bir tümseğe koymuş, beden ağırlığı arkaya kaymıştı. Başı önüne düşüktü. Salyalar, biteviye iplik iplik akıyordu. Tüyleri diken dikendi. Kendinde değildi artık... Ne kış, ne bora, ne yılkı atları... Hiç bir şey onu ilgilendirmiyordu. Sezişini yitirmişti. Gözleri, ölü gözleri gibi cansızlaşmıştı...

Çilkır, Doru'nun yokluğunu nice sonra sezinledi. Yanındaki atlar arasında göremedi. Bakışları dört bir yöne kaydı.Irmağın kıyısındaki heykele doğru yürüdü. Kısrak'a yaklaştı, boynunu kokladı. Yanında bir süre kıpırdamadan durdu. Yeniden baktı, yeniden eşindi ve acı acı kişnedi. Sağa sola bakındı, ikinci kez hareketsiz kaldı. Kısrak'm durgunluğu bir türlü bitmiyordu. Bekledi, fakat bir şey değişmedi.

Öğleye doğru atlar hem uykularını almışlar hem de doymuşlardı. Aygır'ın kişnemesi duyuldu. Yeniden tepelere yöneldiler.

Aygır'ın kişnemesi, Çilkır'ı telaşa düşürdü. Yerinde duramaz oldu. Doru'ya "Haydi yürü" der gibi baktı. Kısrak hiç oralı değildi. Fazla duramadı, tepeye

yönelen atların peşinden yürüdü...

Doru yine hiç oralı gözükmedi. İkindi olmuştu. Hafiften oynadı. Sonra birkaç adım attı. Ön ayaklan ırmak kıyısının tatlı inişine kaymıştı. Arka ayaklar peşinden geldiler. Kayar gibi aşağı indi. Durdu, durgunlaştı.

Batıya kayan güneş, alaca bulutlu gökyüzünde kulaç atıyordu. Fersiz ışıklar düşüyordu Kısrak'ın gözüne... Bir süre sonra gerisindeki ırmağın kıyı dikliğine ve suya baktı. Ağırlaşmış göz kapaklarını kaldırdı. Kendinde olmadan ırmağın suyunda birkaç adım attı. Su, sıcak geldi ayaklarına. İncik boyu batıyordu. Güçlük çekmeden karşı kıyıya geçti, hafif dikliği aştı. Ovanın öbür geçesindeki düzlüğe çıkmıştı. Bitkinliğine rağmen durmak istemiyordu. Hiç bir şey hatırlamıyordu. Arkadaşlarından ayrıldığını, tam ters yola düştüğünü sezinlemedi bile... Ağır ağır yürüdü. Başı önüne eğik, zar zor gidiyordu. Birden gözüne araba tekerleklerinin kar üzerindeki izleri çarptı. Kulaklarını dikti, gözleri ışıklandı, başını yukarı kaldırdı ve adımlarını sıklaştırdı. Bir güç gelmişti üstüne.

Kendini bir arabada koşulu gördü. Sağındaki Kırat'ı görür gibi oluyordu. Yan kayışlarını iyice geriyor, göğsünü hamuta iyisinden veriyordu. Araba hafif geliyordu. Boşa benziyordu. Çiftten mi, harmandan mı, kazadan mı dönüyorlardı bilemiyordu? Boyunlarmdaki ziller tatlı tatlı sesler çıkarıyordu... Poyralar çin çin ötüyordu. Gemleri gevşek bırakmıştı İbrahim. Yalandan da olsa kamçı bile vurmuyordu. Hafif meyilli yokuş bitti. İnişi iniyorlardı. Yan kayışları gevşemiş, ok kayışları, gemler

hafiften gerilmişti. Doru başını dikti. Bu kez de gerisine binen arabayı tutuyor, frenliyordu. Hafiften bir kırbaç vuruldu kıçına. Kırat'la birlikte tırısa geçtiler. Poyraların çin cinleri arttı. Ziller daha sık, daha ahenkli sesler çıkarmaya başladılar.

58

Doru, iyisinden keyiflenmişti...

Bir dönemeçten sonra karşıda köy göründü. Tek tük, sönük ışıklar çarptı gözüne. Tırısı bozmadan köye girdiler. İbrahim'in evinin önüne gelmişlerdi. Kısrak durdu. Bakışı avlu kapısına doğruydu. İbrahim'in arabadan inmesini, ok kayışlarını, yan kayışlarını çözmesini bekledi. Ama arabadan kimse inmiyordu. Kıpırdamadan duruyordu. Başı dikti, gözleri kapıya çivilenmişti. Böylece bir çeyrek saat geçti. İbrahim bir türlü arabadan inmedi. Başını çevirip yanındaki Kırat'a baktı, göremedi. Hırıltılı bir kişneme attı. Kişnemesi bitmeden orta yapılı bir köpeğin üzerine saldırdığını gördü. Köpek, bütün azgınlığı ile kıpırdamadan atın arka butlarından birini ısırdı. Biteviye havlıyordu. Süreli havlayış diğer köpeklere geçti. Köylüler:

- Zahar köye bir yabancı geldi, dediler.

Ardı arkası kesilmeyen köpek sesleri Doru'yu kendine getirdi. Güçlükle önündeki kapıya başıyla vurdu. Kapının açılmasını bekledi. Nafile... Her bir yönün yabancısıydı. Işık görünen bir aralığa yöneldi. Ayaklan artık kendisini taşımıyordu. Yerler kısmen kar, kısmen buzdu. Nalsız tırnakları hiç bir ses çıkartmıyordu. Bir otluk çarptı gözüne. Altı kuruydu. Günler öncesi köyünde gecelediği otluk gibiydi. Otluğun altına girdi. Birden ön dizleri ve boynu üstüne yıkıldı. Arka ayaklan yıkılışına uydular.'Sağ böğrünü soğuk toprağa dayadı ve öylece kaldı. Başı sağ yanına düştü, nerdeyse yere değecekti.

Tek şansı vardı. O da, havanın yeniden yumuşaması idi. Hava lodosa çevirmişti. Isı birden yüksedi. Bir yumuşaklık, bir ılıklık başladı.

Kısrak, gece boyu kıpırdamadı, kıpırdayamadı. Yavaşlayan soluk alışında hafif hırıltı duyuluyordu.

Alaca bulutlu tan yerinde ağarma başladı. Bulutlar

59

II

pembe pembe gerindiler. Köyün sokakları bomboştu. Birden bir fino köpeği çıktı ortaya. Kısrak'a doğru hırladı, sonra havladı. Üç beş köpek koşuşarak geldiler. Şakadan dalaştılar. Biri Doru'ya yaklaştı. Karın boşluğunu kokladı. Öbür köpekler birden üzerine üşüştüler. Kavgaya tutuşmuşlardı. Gürültülerine birkaç çoban köpeği koştu. İri köpeklerin üzerlerine geldiğini gören finolar çenileyerek sağa sola kaçıştılar. Bu kez ata yaklaşan bir çoban köpeğine diğerleri hırladı. Sonra üzerine saldırdılar. Şimdi de onlar birbirlerine girmişlerdi. Şamata ve gürültüleri çocukları dışarı fırlattı. Beş on çocuk sesin geldiği yöne koştular. Eline taş geçiren köpeklere fırlatıyordu. Kanaralar, çocuk taşlarına boyun eğdiler ve birbirlerine hırlayarak dağıldılar.

Meydan çocuklara kalmıştı... Çoğuncası sekiz on yaşında görünüyorlardı. Heyecanla Dorukısrak'a yaklaştılar. Biri:

- Gebermiş, dedi. Bir diğeri atladı :

- Ne gebermesi, soluğunu görmüyon mu? Atın burun deliklerine baktılar. Biteviye salya

sızıyor,aralıklarla sigara dumanı kadar bir buhar çıkıyordu. Sevindiler...

At, hiç oralı değildi. Ağırlaşmış göz kapakları aşağı düşmüştü.. Bir cesetti sanki...

Bir çocuk Doru'nun karın boşluğuna oturdu. İki çocuk ata biner gibi yana yatmış sırtına bindiler. At sürer gibi sesler çıkarıyorlardı, keyifleniyorlardı.

Bir köylü geçiyordu sokaktan. Atla oynaşan çocukları görünce sinirlendi ve bağırdı:

-Ulan edepsizler, ulan eşşek sıpaları, ne istiyorsunuz ağzı dili olmayan zavallı hayvandan. Dağılın, siktirin oradan...

Çocuklar dağıldılar. Adam ata bir göz attı. "Ha

60

61

gitmiş ha gidecek" diye söylendi ve yürüdü.

Yabancı bir atın bir otluk altında yarı cansız yattığını duyan köylüler umursamaz adımlarla otluğun yanına geldiler.

İşsizlikte üç beş laf çıkmıştı hepsine:

- İflah olmaz derde düşmüş...

- Satlıcana tutulmuş...

- Dünyada kalkmaz bu at...

- Bir deyyusun gözden çıkardığı zabın...

- Duran Çavuş'un misafiri. Leşini sürüklemek Çavuş'a düştü... Otluk onun...

-Derisini itağ yapar.

-Duran Çavuş sürüklemezse ben sürükler, derisini ben,alırım.

- Vayy bu köylü milleti. Hiç iyi olsun iflah olsun diyen olmaz. Hep davulun tersini vururlar.

Bir iki söz eden sapıyor, yerine bir iki yenisi geliyordu:

-Düşenin dostu olmaz, hele bir yol düş de gör...

-Bu dünyada gavur çok, dinsiz, imansız çok. Merhametsiz çok...

-Bu dünyada sapı samanı olmayan da çok. Kış yarı bir kalbur samanı kalmayan da çok...

-Yiyeceği bir çeten saman, içeceği derenin suyu. Beli gevşek hayvanı yılkıya bırakmak, ölürsen uğurlar olsun demektir.

-Uğurlar olsun...

-Şen ne dersin Hıdır Emmi?

-İçinizde bu atı ahırına çekip bakacak yok mu? derim.

Hiç bir ses çıkmadı. Hıdır Emmi:

- İş bize düştü, dedi. Bunca zengin, bunca varlıklı arasında iş bize düştü.

Sonra bir gence seslendi:

-Bizim Yasin'i sesle. Evden bir yular alsın, Haydar'ı bulsun, sen de gel...

Bu sözler köylüleri dağıttı. Birkaç kişi kaldı

62

Kısrak'ın başında...

Kısrak'ın toprağa yaslanmış başına yuları geçirdiler. Yeniden beş sekiz kişi olmuşlardı.

- Allahını seven tutsun...

Kimi Kısrak'ın kulağından, kimi kuyruğundan, kimi kıçından, kimi karın altından tuttu. Biri de olanca

fücü ile yuları yukarı doğru çekti. Güçlükle atı aldırdılar. Yıkılmaması için dört bir yönünden tuttular. Bir parça kendisine gelmesini beklediler.

Kısrak binbir güçlükle Hıdır Emmi'nin ahırına sokuldu. Hıdır Emmi yaşlı gözüküyordu. Ama dinçti. Atın ahıra getirilişinde en çok güç harcayan o oldu. Ahh, Kısrak bir iyi olsaydı, yeniden yılkıya dönseydi.

"Hıdır Emmi bir başka adam" diyeceklerdi. "Allah rızası için elin umutsuz atına baktı. Eledi, beledi, kıt yeygisini yedirdi. Atı iyi etti. Yeniden geldiği yere gönderdi." Bu sözleri duymak istiyordu. Bir de Allah indinde iyi ameldi bu iş...Sevap melaikesi sevap hanesine neler yazacaktı...

Kısrak'ı ahırın sıcak köşesine getirmişlerdi. Yaş yere yatmasını istemiyordu Hıdır. Kısrak'ı yıkılmaması için tutuyorlardı. Saman artığı atarak yeri kurulayan oğluna :

- Çabuk, dedi. Gönülsüz köpeğin davara gittiği gibi iş görme...

Yer hazırlandı. Atı bıraktılar. Kısrak yine pers olur gibi yıkıldı. Sağ yanına yattı. Ayaklarını ve başını uzattı. Başını kaldırıp altına samandan bir yastık yaptılar.»

Hıdır Emmi seslendi :

- Çabuk saman kaynatın... Eski püskü bir şeyler getirin sırtına...

Evden yer örtüsü olan, eski yamalı kilimi, bir araba parçasını getirdiler. Sırtına iyice bağladılar.

Bir at torbası bulundu köyden. Saman kaynatıldı. Sıcağı sıcağına torbaya dolduruldu. Ve bir ceset gibi

63

uzanmış atın başına geçirildi. Sıcak buhar, Doru'nun nefes borusundan tatlı tatlı ciğerlerine doluyordu.

Hıdır Emmi :

- El bizden, sebep Allahtan, deyip ahırdan ayrıldı. Kaynamış samanın sık sık değiştirilmesi

gerektiğini oğluna bildirdi.

Köyde bir gevezelik başladı:

-Hıdır Emmi'ninki de gösteriş... Sanki hayır, sevap bir ona kaldı.

-O da biliyor, kısrağın gebereceğini. Gözü derisinde...

-İmamlık istiyor, imamlık. Göz dolduracak, iyi dedirtecek kendine...

-Bu köylü herkesin altındaki cücüğü bilir...

64

YEDİ

Yazın abanı al, kışın ister al, ister alma derler. Bunun burası kış... Kırk biçime girer. Bir bakarsın, karayelden, yıldızlamadan poyrazdan esen yel, lodosa çevirir. İnsana kar gibi, kara kor gibi değer. Tüm bir beyaz dünya bir günde tüm bir siyah kesilir.

Lodos üç gün sürdü. Ovada kar namına zırnık kalmadı. Ekin kökleri bütünüyle ortaya çıktılar. Güzlük ekinlerin toprağı örtemeyen açık yeşil yapraklan iplik iplik dikeldi.

Dördüncü gün hava eski türküsünü mırıldanmağa başladı. Önce soğudu. Kar sularından vıcık vıcık olmuş ovada sular buz tutmaya başladı. Yel, yeniden poyraza döndü. Mavinin en güzeliyle pırıl pırıl ışıldayan gökyüzünün tadı kaçtı. Ufukta boz bulutlar boy göster-

65

diler. Öğle üzeri güneş bulutlara tutsak oldu. Bir daha da gözükmedi. Gökyüzündeki bozluk pürüzleşti, hafiften pus bağladı. Poyraz biteviye hızını arttı-rıyordu. Fırtına, tipi geliyordu.

Dağlar çoktan kaybolmuştu. Sıra tepeciklere geldi. Her bir yön sargındı. Kar ovaya doğru homurdana homurdana iniyordu.

Yılkılıklar dağınık düzenden toplu düzene geçtiler. Kulakları bir süre dimdik kaldı. Yukarı kalkık başları birbirine sürtündü. Yeleleri rüzgâr rüzgâr uçuştu. Kar inmişti ovaya... Yel, ıslık çalmaya başlamıştı.

Aygır kişnedi. Ön sağ ayağını sertleşmiş toprağa hırslı hırslı vurdu. Sonra tepelere doğru hızlı adımlarla yürüdü. Atlar peşine takıldılar. Bir tepenin kuytusuna geldiler. Yel yine de kuytuya dalıyor, tepeden sürüklediği karları atların üzerinde tozutuyordu.

Her yöne çileli bir akşam indi. Fırtınanın azgınlığı arttıkça arttı. Yer gök bir olmuştu. Gökyüzü zulüm kusuyordu. Çok geçmeden yel ıslığını ulumaya çevirdi.

At çoğunluğunda şaşkınlık arttı. Aygır kişnedikçe yelelerini oynatıyorlar, kulaklarını dikiyorlardı.

En sonunda kurtların ulumaları da duyuldu. Gecenin şüpheleri artıyordu. Bu gece tekin bir gece değildi. Aygır da, atlar da bunu sezinlemişlerdi. Yerlerinde duramıyorladı. Kurt ulumaları arttı. Sesler yaklaşıyordu. Bu, bir meydan savaşının ilk belirtileri idi. Aygır, bir savaşı sezinliyordu. Kurtlarsa henüz atlardan habersiz idiler. Tepelerden aşağılara iniyorlardı. Macera arıyorlardı. Önlerine at çıkmış, it çıkmış,bu önemli değildi. Kudurgan bir halleri vardı. Kar, fırtına vız geliyordu hepsine... Beş sekizi bir arada idiler.

66

Aygır süreli, güçlü bir kişneme bıraktı. Sonra tepenin düzlüğüne doğru yürüdü. Vadinin elverişsiz arazisinde savaşa tutuşmak istemiyordu. İniş yokuş hareket yeteneklerini kısar, dengeyi kurtların lehine çevirirdi.

Atlar Aygır'ın peşine düştüler.

Düzlük kızılca kıyametti. Tipiye bütünüyle açıktı. Kar zerrecikleri alabora oluyor, bir inip bir kalkıyor, göz açtırmaz ediyordu.

Üst tepelerdeki kurtlar alt tepe düzlüğüne çıkan atları kar beyazlığının alaca aydınlığında gördüler. Burunlarını kaldırdılar. Havayı kokladılar. Sonra çeşitli tonda bir uluma tutturdular, dillerini yaladılar.

Kurt ulumalarına, güçlü yılkılıklar karşılık verdiler. Aygır hemen zayıfların dört bir yönünü dolandı. Onları topladı. İki cengaver ile biraz ileride saf düzeninde durdu.

Üst tepelerde bir süre hareketsiz duran kurtlar, görünmez bir güçten komut almışlar gibi birdenbire fırladılar. Uçar gibiydiler. Bir üçgenin iki köşesinden bir noktaya ulaşmak ister halleri vardı. Hiç sesleri çıkmıyordu. Yalnız, hızları artıyordu. Yine hedeflerini seçmişe benziyorlardı. Ortadakiler saf düzeninde duran üç atı seçtiler. Diğerleri ise geride halkalaşan atlara yöneldiler.

Aygır ve iki at da hedeflerini seçmiş gibi üzerlerine gelen kurtlara doğru hızla atıldılar. "

Kıyasıya, kıran kırana bir cenk başlamıştı. Saldırgan, hırslı güçler, kendini korumak kaygusunun verdiği tedbir, saldırgana karşı duyulan öfke, nefret. Bütün bunlar uluma, kişneme, koşma, çifte atma gibi hareketlerle beliriyordu.

Artık fırtına unutulmuştu.

Aygır ve cengaverlerine saldıran kurtlar hedeflerinin demir lokma olduğunu anladılar. Amansız

bir boğuşma oldu. Kurtların kudurganlıkları para etmedi. Boğuşa boğuşa geri çekiliyorlardı. Ama, yiğitleri gerideki çoğu güçsüz yılkılıkları faydadan yoksun bırakıyorlardı.

Yüz metre ötesi ana baba günüydü. Fırtınanın ulumasını hiçte bırakan at kişnemeleri, kurtların ürme uluma arası hırslı sesleri tepeyi titretiyordu. Sanki iki ortaçağ ordusu birbirine girmişti.

Saf düzeni üç yiğit atı bir hayli sağ ve sol yanlarından hızla geçen beş kurt, başlarını bir araya toplamış ve arka ayakları sınırında halka yapmış sekiz ata bütün güçleri ile saldırdılar. Önce her biri bir ok gibi önüne gelen atın gerisine bindirdi. Yaman bir bindirişti bu... Atların başları birbirine vurdu. Boyunları hızlı hızlı sürtündü. Fakat, dağılmadılar. Vuruşu biten kurt, kısa yarım bir kavis yapıyor, saldırma hızlanma açıklığı kazanıyor ve derhal hücuma geçiyordu.. Bu saldırışlar o kadar sık oluyordu ki atlar durmaksızın çifte atmak zorunda kalıyorlardı.

Hırs, kurtların iliklerine işlemişti. Sanki hepsi kudurmuştu. Ölümü hiçe sayan, ne olursa olsun der bir halleri vardı.

Atlar çığhklı kişnemeler bırakıyor, kurtların hırslı solukları ses ses dağılıyor, kar hızla alabora oluyor, durmadan tozuyor, yere iniyor, yeniden havalanıyordu.

Vuruşma başlayalı birkaç dakika olmuştu. Kurtlar biteviye halkayı dağıtmaya çalışıyorlardı. Sonunda bu işi başardılar. Azgın kurtlardan biri çifte gücü tükenmiş bir yılkılığın budunu ısınmayı becerince at halkayı bozdu. Döngeri ederek vadiye doğru kaçmaya başladı. Bu hal atların yenilgisinin başlangıcı oldu. Halkadaki atların her biri bir yere dağıldılar. Halkadaki güçlü iki at beş kurttan ikisini oyaladıysa

da boşta kalan üç kurt,üç zayıf yılkılığın peşlerine düştüler.

68

Aygır uçarcasına gerideki atların yardımına koştu. Ama geç kalmıştı. Kurtlar halkayı dağıtmışlardı. Korkunç kişnemeler fırlatıyordu. Kar tozları arasında hızla koşarak kurtları, atları arıyordu.

Üç zayıf yılkılığın peşine düşen üç kurttan biri Çilkır'm peşinde idi. Ve iyice terletmişe benziyordu. Çilkır birdenbire dik inişe vurmadı. Tepeyi yandan ve hızla iniyordu. Can kaygusu dipdiri etmişti. Bu kadar hızlı, güçlü koştuğu hayatı boyu görülmüşlerden değildi. Ama, peşindeki azgın, kendisinden geçmiş bir acı hırs, bir acı güçtü.

Çilkır'ın arka ayaklarının fırlattığı kar tozlan bir süre birkaç adım aralı gitmeye zorladı. Savrulan tozlar kurdun gözlerine geliyor, yanaşmayı güçleştiriyordu. On yirmi adımlık kar tutmaz bir yer dengeyi birdenbire bozdu. Kurdun gözleri rahatlayınca hızını arttırdı. Çevik ve kurnaz bir saldırışla Çilkır'ın kuyruğunu yakaladı. At, ileri gücünü arttırdı. Kurt, geriye doğru direndi. Ve sonra birdenbire kuyruğunu bıraktı. Kuyruğu bırakılan Çilkır, iniş aşağı kapaklanıverdi. Müthiş bir yıkılıştı bu. Ayaklarını alelacele yana çekip doğrulmak isterken, kurt kinli dişleriyle hayasına yapıştı.

Her şey altüst olmuştu artık.

Çığhklı müthiş bir kişneme ile her yön doldu. DebeFeniyordu. Ayakları havaya kalkıyor, yana dönüyordu.

Kurt dişlerini atın derisine iyice geçirmişti. Kudurgan bir ses çıkarttı ve bütün gücüyle deriyi karın boşluğuna doğru çekti. Deri yırtılmış, karın boşluğuna doğru bir söğüt kabuğu gibi kavlamıştı.

Kaşla göz arası bu kez de dişlerini Çilkır'ın nefes borusuna geçirdi. Soluğu ses ses çıkıyordu. Atın debe-

69

70

lenmesi sona erinceye, ayaklarını yana düşürünceye dek boğazını sıktı. Kesik bir hırıltı duyuldu. Savaş bitmişti. Atın boğazından el çeken kurt, kanlı dudaklarını yaladı. Dikleşti, boynunu uzattı, başını boşluğa kaldırdı. Uzun uzun uludu. Ve Çilkır'ın başı toprağa düştü.

Tozuyan kar zerreciklerinden Çilkır'a dokunanlar, deri yüzeyinin son sıcaklığında eridiler.

Gecenin büyük savaşı Çilkır'ın ölümüyle sona erdi. Diğer kurtlar, yılkılıkların ve Aygır'ın gücü ve çabası karşısında fazla diretemediler. Her biri bir yandan dön geri ederek sıvışırcasına geldikleri yöne doğru uzaklaştılar.

Aygır hırslı kişnemelerle, dört nala tepenin düzlüğünü dolaştı. Yılkılıkları bir bir peşine taktı. Hepsini topladı. Sayar gibi baktı. Eksiklik seziyordu. Dorukısrak'ın yitişinde de böyle bir duygu onu köşe bucak bir hayli uğraştırmıştı. Tek başına bir daha dört bir yönü dolaştı. Çağına kişnemeler attı. Hiç bir karşılık alamadı. Yeniden atların yanına geldi. Acı acı kişnedi. Vadiye doğru yürüdü. Atlar peşine takıldılar.

Yine sırtlarından çileli bir gece geçti. Bir aşağı bir yukarı dolaşıp durdular.

Fırtına azgınlığını arttırdıkça arttırdı. Sabaha dek yel uludu, kar oradan oraya tozup durdu. Yel tutan yerlerde saatlerce oynaşan kar tozları ancak vadinin kuytularında rahata erişiyorlar, dereleri yığın yığın donduruyorlardı.

İlk şafakta, ilk aydınlıkta Aygır, yılkılıkları ovaya çekti. Topluluk karın kısmen az olduğu yamaçtan aşağı kayıyordu. Aygır önde idi. Birden duruverdi. Yanma yaklaşan atlar da duruverdiler. Biraz ötelerin-

71

deki leşi gördüler. Çilkır'm leşiydi bu... Rahatça, korkusuzca uyuyor gibiydi. Ayaz, bacaklarını, boynunu germişti. Karda benek benek kan izleri görünüyordu. Aygır acı, ağlamaklı bir kişneme bıraktı. Ön sağ ayağı ile hırsla eşindi. Sonra durgunlaştı, başı önüne düştü. Ağlıyordu. Diğer atlar şaşkınlıkları geçince pörsüyü verdiler. Hepsi birden saygı duruşuna geçmişlerdi sanki...

Şımarık yel ve acı soğuk Demirkır'a "yürü" dedi. Matemli topluluk aygırın peşinde düzlüğe indi. Irmağa

feldiler, sularını içtiler. Yeniden ovaya döndüler, irbirlerine bir boyun aralıklı dolaşıp durdular.

72

SEKİZ

Hıdır Emmi ve oğlu gün boyu ve gece yarısına dek kısrağı sık sık yokladılar. Kaynamış saman soğudukça değiştirdiler. Kepek kavurup çorba yaptılar. Leğenle önüne koydular. İçirtmeye çalıştılar. Doru içmedi. Kızarmış gözleri yarı yarıya açılıyor, sonra kapanıyordu. Kıpırdamayı canı istemiyordu.

Ertesi sabah Hıdır Emmi ahıra daldı. Kendi hayvanlarına göz atmadan Kısrak'ın yanına geldi. At, yine yatıyordu. Elindeki idare lambasını başına yaklaştırdı. Yüzünü aydınlattı. Soluk alışı biraz olsun canlanmıştı. Süreli buhar, nefes borularını kısmen olsun açmış, soluk alışı kolaylaşmıştı. Sevindi.

- Cansız yumurtaya can veren Rabbim, dedi. Senden umut kesen kafir.

Hastalık iki günde Doru'yu temelli deri kemik etmişti. Yanakları, göz kıyılarının derileri sıyrılmış,

73

kırmızı kırmızı yaralar çıkmıştı ortaya...

-Bir iyi ol kadersiz, bir iyi ol... Bir haftada ceylana dönersin sen... Eskiler ne demiş? At yedi günde, it yediği günde...

Kuşluk vakti kepek çorbasını ısıtıp yeniden getirdiler. Atın başını kaldırdılar. Doru, çorbayı önce kokladı.Sonra yalar gibi dilini çorba içinde birkaç kere oynattı. Baba, oğul sevindiler.

- Doru paçasını ecelin elinden kurtardı, dediler. Her işin çıkarsız olanı güzeldir. Huzur ve haklı

mutluluk çıkarsızlıktan doğar. Hıdır Emmi'nin sevinci peşinden gelen mutluluk da bu yüzdendi.

Kısrak iki gün yattı. Her geçen saat iyileşme belirtileri artıyordu.

Üçüncü gün ön ayaklarını karnına doğru çekti. Oturma düzenine geçti. Başını kaldırdı. Birkaç kez kalkmaya çabaladı. Kalkamadı. Ama, önüne konan kepek çorbasını içti...

- Eeee, dedi, Hıdır Emmi. Bununla geçmiş olsun kadersiz yilkılık, zavallı Doru. Hıdır da sayende Allah indinde makbul bir iş yaptı. Gönlü ferahladı. Daha misafirliğin bitmedi haaa.... Dipdiri olsan da bu günlerde yine bırakmam seni... Görmüyor musun havayı? Yine poyraza döndü yel, yine gavur gibi ciğere işlemeğe başladı. Tipi ha geldim, ha geliyorum der. Bu havada yazı yaban senin işin değil. Bu iş, dağ gibi yılkılığın işi, sırtı pek atın işi...

Dorukısrak dördüncü günü önüne konan otu, arpa kırmasını yedi. Soluğu derinleşmiş, sıcaklaşmıştı. Gözlerindeki kızartı geçmiş, göz akı yeniden görünmüştü. Başı dikti. Gövdesindeki güçsüzlük sona ermişti.

Öğle üzeri birden silkindi.. Rahatlıkla ayağa kalktı. Tüylerine yapışan saman parçalarını temizle-mek ister gibi üstüste silkindi. Başını musula uzattı. Yiyecek bir

74

şeyler arıyordu. Hafiften debelendi. Sağındaki öküzlere, ineğe, merkebe bir göz attı. Yavaştan kişnedi. İkindiye dek ahıra gelen olmadı. Dışarda yine kar atıştırmaya başlamıştı. Acı yel kapı altından ahıra girdi. Az sonra da kabadayı ıslıkları duyuldu.

Hıdır Emmi Doru'yu ayakta görünce yeniden çocuklar gibi sevindi. Başını okşadı. Eliyle gövdesini temizledi. Musula saman koydu., ılık su getirdi.

Kısrak, istekle suyu içti. Yeniden silkindi, başını musula soktu.

Hıdır Emmi, atın yiyişini seyretti. - Ben sana tipi ha geldi, ha geliyor demedim mi? Bakma Emmi'nin bu perişan haline... Emmin de at gördü, meydan gördü... Emmi kendi hanesinde değil... Kuvay-ı Milliyede, harpte. Süvariydi Emmin. İyi ata biner, iyi silah kullanırdı. Bir al atı vardı beylik... Yavrusu gibi bakardı. Büyük Taaruz'da o atınan bindirdi Yunan'a...İzmir'e dek o atınan kovaladı Yunan'ı... Terhiste nasıl öptüm yavrumu, nasıl kucakladım al'ımı... Bak gözümün önüne geldi cümle olanlar... Sonra döndük köye. Ağam ölmüş, dam uçmuş. Bir gözü ağrıklı ana, bir karı, bir yedi sekizinde çocukla kaldım ortalarda... Aha, şu ahır sekisinde kışladık bu yıl... Derdin ne, ağrın ne diye soran olmadı. Çok çekti Hıdır Emmin kadersiz kısrak. Bir dünya yüzü görmedi. İstedim bir atım olsun. Olmadı. Kırk yıldır ucu ucuna denk getiremedim. Oğul, uşak çoğaldı. Bir karnımızınan başa çıkamadık. At almak nerde? Zabın öküzlere kul köle olduk. Eşşek koştuk dövene. Şu öküze bak şu öküze.. Şu deriye, şu kemiğe can gelecek de Hıdır bahar hergine çıkacak... Ee, Allahtan umut kesilmez. Baharı bulsun da gerisi kolay. Bıldır çektiğimizi bu yıl da çekeriz, olur biter. Tanrı ahiretimizi kara yazmasın.

Hıdır Emmi tımar eder gibi eliyle kısrağı sürekli

75

okşadı. Kendi kendine bir zaman konuştu. Sonra hayvanların yemine baktı, altlarını temizledi.

Akşamla birlikte azgın fırtına köyü sardı. Dumanlar yine odalara dağıldı. Evlerin dirliği kaçtı. Er saatte ocaklarını söndürenler yorganlarını başlarına çektiler.

Yel sabaha dek ıslık çaldı, uludu. Karlar kuytu buldulkları sokak başlarına dağlar gibi yığıldılar.

Fırtına hızını kesmeden iki gün devam etti. Herkes sanki evinde hapis olmuştu. Su için zor bela dışarı çıkılıyordu.

Bu iki gün Kısrak'm kendisine gelmesine yetti. Karnı doymuş çingene gibi gözü yoldaydı. Yabancı bir yerde olduğunun farkına vardı. Deşinmeye, kişnemeye başladı. Huysuzlaştı. Ahır kapısı açılır açılmaz kapıya bakıyor, kişniyor, yuları geriyordu.

- Kızım, yavrum, anladı Hıdır Emmin.. İyileştin.. Gayrik gözün yolda olur. Kişnemen, huysuzlaşman bu yüzden... Emme dışarılar senin bildiğin gibi değil... Kış, kıyamet... Her yönde yer gök bir oldu. Çakal uluyup durur. Allah bilir oyadaki yılkılıkların halını... Bir kurban vermedilerse iyi... Canavarlar azgın, canavarlar zalim... Hava açmadıkça yolun kapalı. Bir çuval inciri berbatlayamam, bunca emeğimi yele sele veremem. Sen keyfine bak. Bu hava böyle sürüp gid ecek değil ya... Kara yelin de

çalımı bozulur. Rüzgar döner, hava ılır... Bir bakarsın güllük gülüstanlık her bir yön... O vakit sen sağ, ben selamet... Rabbim sana da baharı buldurur. Merhametsiz sahibin seni arar. Yeniden dönersin köyüne. Gücün kadar işe sarılırsın. Seneye Allah kerim. Yine bu yanlara gelirsen Hıdır Emmini unutma...

Dorukısrak üç gündür ahır dirliğinin altını üstüne getirmişti. Huysuzluğu her geçen gün artmıştı. Yuları kırmak istiyordu. Debeleniyor, kişniyor, ahırdan

çıkmak için sanki feryat ediyordu. Geceler boyu Hıdır Emmi'yi uyutmadı. Ev halkı tedirgin oldu. Hepsi homurdandı. "Defolsaydı" dediler, "cehennemin dibine" dediler. Ama bu duygularını Hıdır Emmi'ye söylemekten çekindiler.

- Kısrak gitmek ister. Yabancı yerdeyim, der. Beni bırakın, der. Tüm bir atlar böyledir... Yabancı yerde olduğunu sezince bir dünyayı ayağa kaldırırlar. Benim Kuvay-ı Milliyedeki al var ya, o da böyleydi. Vay, şu bizim köylü, şu garip kısrak kadar her bir şeyi anlasa...

Doru'nun köyden ayrılışı törenli oldu.

Azgın fırtına üçüncü gün inişti. Yel, ulumasını kesti, sonra ortadan kayboldu. Dört bir yön açıldı. Aralandı. Tepeler, dağlar ortaya çıktılar. Güneş her sabah Çiçekdağı ile Aygar'ın tepesine altından birer taç gibi iniyor, sonra tepelerden aşağı sarı ışık halinde akıyordu. Isıtıcı ışık ile beyaza bulanmış dünyaya bir umut düşüyordu. Dünya, umudu insanların yüreklerine aktarıyor, keder pilisini pırtısını raflara kaldırıyordu.

Havanın iniştiği, güneş ışığının karda pırıl pırıl yansılar yaptığı bir günün kuşluğu idi. İşsiz güçsüz köy erkekleri, güneş vurmuş duvar diplerine üçer beşer çömelmişler, gevezeliğe tutuşmuşlardı.

Hıdır Emmi, kısrağın köyden ayrılmasını köylülerin görmesini istiyordu, "insaniyet böyle olur" dedirtecekti aklınca köylüye..Atın geçeceği sokağa bir göz attı. Laflaşan köylüleri gördü. Tam sırasıydı. Oğluna seslendi. Birlikte Doru'yu ahırdan çıkardılar. Kısrak pırıl pırıldı, tertemizdi. Bir hafta önceki otluk altına yıkılmış at değildi. Güç, iyisinden yüreğine yerleşmişti. Boynu dik, bacakları gergindi. At, acele ediyor, kesik kesik kişniyordu.

Sokağa çıkınca Hıdır Emmi yuları dibinden tuttu.

Bu halde at biraz huysuzlaşır, caka yapar, kişiliğini gösterirdi. Ağır ağır yürüdü Hıdır Emmi. Yarış yerinde at gezdirir gibiydi.

- Köylüler Kısrak'ın çalımını görünce şaşırdılar.

- Pravo Hıdır Emmi, dediler. Sana bin pravo... Sen olmasan, bu at çoktan dereyi doldururdu. Çoktan iskeleti çıktıydı.

Hıdır Emmi "ya öyle" dercesine başını salladı. Her köylü topluluğu Emmi'yi övdü. Bir kaçı :

- Hava iyi, harman yerine dek biz de gidelim dediler. Hep birlikte harman yerine geldiler.Hıdır Emmi yuları çıkardı.

- Haydi yavrum, dedi. Allah yolunu açık etsin, canavarın şerrinden korusun...

Sonra kıçına hafifçe vurdu. Kısrak bir iki saniye ihtiyara baktı, sağına soluna göz attı. Geldiği yöne giden yolu gördü. Kişnedi, hafiften oynaştı, tırısa kalkarcasına yürüdü. Başı arabada koşulu gibi ine

kalka yol aldı. Araba tekerleklerinin izleri çoğalmış yola gelince tırısı arttırdı.

Hafif meyilli yokuşu aşıp gözden kayboluncaya dek köylüler atı izlediler. Sonra Hıdır Emmi önde köye döndüler. Hıdır Emmi köylünün övmelerini sessizce dinleyerek yürüdü. "Tanrı bilsin " diyordu içinden. "Bu köylü, davulun iki tarafına da vurmayı bilir."

Kısrak yokuşu aşınca ovayı, ovanın ortasında kıvrıla kıvrıla akan ırmağı, ırmağın öbür gecesinde dağınık düzende dolaşan atları gördü. Heyecanlandı. Uzun güçlü bir kişneme tutturdu. Atlar başlarını sesin geldiği yöne çevirdiler.

Doru kendini hızla ırmağa vurdu. Bu kez su atı göğüslüyordu. Aldırmadı, yürüdü. Suyu yara yara karşı kıyıya geçti. Hiç durmadan ırmak kıyısı dikliğini aştı. Birkaç yüz metre ötedeki yılkılıklara doğru

kişneyerek ilerledi. Atlar da kişnedi.

Kısrak'ı yarı yolda Aygır karşıladı. Kişneyerek yanına sokuldu. Boynunu süreli kokladı, yürüdü.

Yılkılıklar, gurbetten kardeşleri dönmüşcesine sevindiler. Doru'yu kişnemelerle selamladılar, karşılık aldılar.

Kısrak'ın bakışları uzun süre atların üzerinde dolaştı. Sonra telaşlı bir hal aldı. Hızla ve kişneyerek gezinmeye başladı. Her atın yanında durdu. Bir atı iyice süzdükten sonra diğerinin yanına geliyor, atı süzüyor, hırslanıyor, kişniyor, bir diğerinin yanına gidiyordu. Böylece turunu tamamladı. Bir şeyler arıyordu besbelli. Aradağını da bulamamıştı. Son kişnemesini tepelere doğru bıraktı. Başı önüne düştü, durgunlaştı. Epey süre kıpırdamadı. Çilkır yoktu. Doru'nun eşi yoktu. At kalabalığında yapayalnızdı şimdi...

DOKUZ

Ovadaki yılkılıklar için bütün iş, şubatın ortalarını bulmaktır. Ondan gerisi kolaydır. Kış, bir, bir buçuk ay ovada çalım sattıktan sonra üst tepelere, dağlara doğru çekilir. Kar yağsa da çoğuncası tutunamaz. Ve yine çoğuncası bulutlar dağ yönlerine kar olup inerken, ovaya yağmur olarak.düşerler.

Güneş ekinlere sıcak sıcak değer. Uç beş günlük gün ışığı ekin yeşilini bollaştırır. Ekin tarlalarındaki siyahlıklar kaybolur.

Köylüler şubata "güdük şubat" derler, "tez geçer" derler. Aydan saymazlar. Son tembellik ayıdır. Martla birlikte talim borusu çalar köyde. İş başa düşer, kanlar kaynar.

Yılkılıkların da işleri kolaylaşır. Sırtları az da olsa güneş yüzü görür, tatlı tatlı gerinirler... Kurt, kuş kaygusu yüreklerinden silinir. Bir vurdum duymazlık

çöker üstlerine...

Kısrak'ın yılkılıkların yanma dönüşünden bir buçuk ay sonra mart ovaya indi.

Geride kalan, sözünü etmediğimiz kırk beş gün içinde üzerinde durulacak önemli bir olay olmadı. Atlar, gün boyu ovada dolaşıyor, akşamın serinliği ile birlikte çekiliyorlardı. Her geçen gün bir diğerinin aşağı yukarı tıpkısıydı.

Hava yine bir inişiyor, bir sertleşiyordu. Söz açtığımız azgın fırtınalar olmadı. Yel esti, kar yağdı. Yel sustu, tersine döndü. Kar eridi. Bir ay boyu mevzi değiştirdi. Yukarı tepelerden arada bir kurt ulumaları duyuldu. Ama kurtlar aşağı inrnediler.

Çilkır'ın leşi, önce tilkilere, sonra akbabalara kış geçimi oldu. Şubat sonlarına doğru iskeleti kaldığı için o semte uğrayan görülmedi.

Atlar, ölüm günü sabahından sonra bir daha Çilkır'ın leşini göremediler. Zira, Aygır hiç bir gün atları o vadiye yanaştırmadı. Bu yüzden Dorukısrak sevgili eşinin cesedini göremedi. Böylesi daha iyi oldu. Bir daha göreceği umudunu yüreğinden söküp atmadı.

Martın gelişi pek hoş oldu. Güneş istekli ışığı ile toprağa yapıştı. Toprak gerindi. Ova, ekini ile, ağacı ile, otu ile, çöpü ile uyandı. Küçücük, kuru derelerin çağlamaları tuttu. Dağa taşa hayat indi.

İhsanlar ortalarda görünür oldular. Aygır ve göz ağrısı yiğit yılkılıkların sahibi atla bir kez ovada göründü. Yılkılıklarını yokladı. Hepsini birer ceylan gibi dipdiri, iştahlı, güçlü gördü. " Satışınız yaklaştı" diye söylendi kendi kendine... Atlar sahiplerini tanıdılar ve peşinden kişnediler.

Nisan yaklaşırken atların terhis emirleri geldi.

İlk önce işe tüccar yılkılıkçı başladı. Önce de söz ettiğimiz gibi beş altı attı bunlar. Tüccar işiydi, kâr

işiydi. Vaktinde pazarlardan ucuza alınır, yılkıya bırakılır, arpasız, samansız, bedavadan bir sonraki yılı bulurdu. Güçlenirler, keleşleşirler, sahiplerine iyi iyi paralar kazandırırlardı. Bu böyle sürer giderdi. Yılkı atı ovadan eksik olmazdı. Damağına tat değen birkaç kişi vardı ova köylerinde, sırt üstü yatarlar, yılkılıklar bunları gül gibi geçindirirdi.

Can alıcı bir hoş günde ovada üç atlı iki yaya göründü. Biri satıcı, ikisi alıcı, ikisi yardımcı beş kişi...Yılkılıklara yaklaştılar. Can yongası ile ömür törpüsü atlar bir bakışta seçiliyordu. Aygır ve arkadaşlarının sırtlarına su döksen dururdu. Her biri bir dağ gibiydi.

- Hangisini beğenmezseniz o benim, dedi Acı' lı Çelebi Ağa...

Alıcılar Aygır'ı bir de savaş yoldaşı Doruatı gösterdiler. Bu iki ata alıcı çıktılar.

Pazarlık sıkı oldu, uzun sürdü. Allahm doğrusu alıcılar atların değerini verdiler sonunda...

- Hayrını görün, dedi Çelebi Ağa... Yularlar, gemler hazırdı. Her üç atlı da yılkılık

tutmakta becerikli idiler. Uzun bir sicim getirildi. Atlar sicime doğru sürüldüler. Gerekmeyen at gevşek sicimden geçiyor, tutulacak at için sicim geriliyordu.

Yarım saate yakın uğraşmadan sonra iki atın başına yularlar, şebeş gemler geçirildi. İki yılkılığın hop oturup hop kalkmaları para etmedi. Biteviye kişnemelerine kulak asan olmadı. Gemleri sıkı sıkıya tutan adamların peşinde, öndeki üç atın arkasında Aygır ve Doruat yola düştüler. Ama, biteviye gerilerine bakmak istiyorlar, huysuzlaşıp süreli ve acı acı kişniyorlardı.

Diğer yılkılıklar olanlar karşısında önce ahklaştılar. Kovalama başlayınca kişneyerek sağa

sola dağıldılar. Aygır ve Doruat yakalanıp yola düşünce yeniden toplandılar. Feryat dolu kişnemeler bıraktılar. Kişnemeleri karşı tepelere ulaştı, geri döndü ve kulaklarına doldu.

ON

Nisan, pek hoş iner Orta Anadolu'ya... Zaten koskoca bölgenin gün gösteren, umut dağıtan, yüreklere huzur aktaran, gama gasavete "git öte" diyen iki ayı vardır. Nisan, mayıs...

Çoğunluk arızalı arazide bahar nisanla birlikte "ben geldim" der. Kara topraktaki kıl boyu yeşile özenti düşer. Alır Vurur her bir yönü. Çiğdemin ardından koyungözü (papatya) dağı taşı süt beyazısı renk olup ucunu gösterir. Dere kıyılarındaki ismini bilemediğimiz bin bir çeşit, bin bir renk, çiçek dağda, bayırda kel tepeciklerde uğrun uğrun salınırlar. Bademde, kaysıda domurcuk nar kırmızısı renk olup vcunu gösterir. Dere kıyılarındaki kavak, söğüt ağaçlarına telaş düşer. Pembeye, beyaza özenti, çiçek çiçek dallanamaya başlar. Ardından yeşil dallarda gülümser.

Her bir şeyin, her bir yaratığın cezbe anıdır. Huzur umutla yarış eder, dal yaprakla...

Koyun sürüleri adım başına bir kuzu bırakırlar, keçiler birer oğlak... Akşam üzerleri beş on gencin kucağında beş on kuzu, oğlak birer köye... Köy kadınlarının gözleri gençlerin kucaklarındaki yavrucaklardadır :

- Seni yaratan Allaha kurban olayım... Anadolu köylüsünün tahayyül sınırı bu aylarda tüm bir dünyayı kucaklar. Ekinler bire yirmi verir. Meyveler dallarını kırar, her üzüm kütüğünden bir kalbur üzüm çıkar. İki inek dört olur, on koyun yirmi...

-Eee, kız da oğlan da iki yıldır beklerler. Baharın ağzı iyi geldi. Tiftikte düğün... Olmazsa? Olmazsa harmanın kalkımma... Bu yıl Allaha şükür her bir şey bereketli...

Son sözü mayısın dördüncü haftası söyleyecektir. On beşine kadar yağmur yağmazsa, ilk kuruntu başlar. Tahayyüllere tedsir sahip çıkar. Ama, kapının biri açıktır: Mayısın son haftası... O hafta da gök mavi mavi ışıldarsa umutlar suya düşer. Tahayyülün sınırı sıfırın kıyısına yaklaşır. Herkes hayallemesinin utancına ve pişmanlığına sığınır. Son teselli aranır:

-Eee, ne yapalım? Takdir böyle imiş. Kadere razılık göstermek gerek. Nimet kesikliği bu... Kazanda olsa kepçede çıkardı. Allah bunu ilayık görmüş. Nasip, kısme-t buymuş... Mübarek rahmet düşmedi. Bire iki, üç verse de yeygilik, tohumluk çıksa...

Evet, bir hoş nisan indi dört bir yöne... Nisanın ilk günleri işle güçle birlikte Üssüğün İbrahim Efendinin aklına Dorukısrak düştü. Gitti gideli bir haber alamamıştı. Ova yönünde işleri olmazdı. Köy yolu dağ köylerinin altından, tepeleri dolaşarak yukarıdan kasabaya inerdi. Bu yüzden ova köylerinin yabancısı idiler. İbrahim Kısrak'ın sonundan umutlu

değildi. Kışın ilk ayı pek gavur gitti. Yer gök bir oldu. Doru canavara yakasını vermezse, soğuğa satlıcana verir. Satlıcana vermezse canavara... Bir çukuru doldurmuştur. Gayrisi mümkün değil.Ben

de dinsizim. O beli yumuşak zabını yılkıya bıraktığım için. Emme, kim dinsiz değil? Kim imansız değil? Herkesin yaptığı bu... Ben icat etmedim ya...

Akşam evde sözü Kısrak'a getirdi. -Mustafa, dedi oğluna. Kısrak'dan bir haber değdi mi kulağına? -Yok...

-Bunlar, yılkılıklar dağlarda barınamazlar, ovaya inerler. Bizimki de ovaya inmiştir. Ova tarafını bir kolaçan etmek gerek...

İbrahim'in müşkilini ertesi gün bir köylüsü çözdü. Hasibenin Murat er akşam eve geldi :

-Müjdemi ver, dedi. Peşin ver müjdemi. Sonra konuşayım...

-De, de. Anladım bizim Kısrak'tan haber vereceksin... İyisinden bir tavuk sana... -Tavuk az olmaz mı?

-Ulan, kaz olsa, culluk(hindi) olsa onlardan verirdim. Köylü milletinin ikramı, acıkana yumurta, müjdeciye tavuk. Şimdi elin oğlu kurbana horoz adıyor.

-Ben takıldım sana. Lafın gelimi istedim müjdeyi... Yılkılıklar ovada. Kabaklı köyünde bir tanış vardı, oraya gitmiştim. Dönüşte yolum ovadan geçti. Senin kısrak aralarında. İyisinden gelişatlaşmış. O pısırık, zabın doru olmaktan çıkmış. Sanarsın beş sekiz yaşında...

-Murat, babam, yavrum. Ne diye tutup, alıp

getirmedin? O zaman müjden tam tamına başa geçerdi,

-Ya, yılkılıklar da" gel beni tut, al sahibime götür"

diyor. Sen nerden laf açan İrbaam Ağa? Benim gibi

yayan yapıldağı şöyle dursun, herifçioğlu kurşun gibi

86

seğirten atla yakalayamıyor onları... Gördüğün yılkılığın her biri bir ceylan olmuş. Hepsi ürkek, hepsi ayaklarına tez. Daha insanı karşıdan görünce şüpheleniyorlar, kişniyorlar, tedirgin oluyorlar. Uzaklaşıyorlar, kaçıyorlar insandan...

- Anlaşıldı Muradım. Sen hele bir cuvara sar... Akşam yemeğine kal bizde. Yarın akşam da bir uğra yine. Sana ahırda Kısrak'ı bağlı göstereyim de şaş kal... Birde tavuklu pilavı ye... Karnın bayram yapsın.

Akşam İbrahim sözü yeniden Doru'ya getirdi:

- Mustafa, Kısrak paçasını kurtarmış. Hasibenin Murat ovada görmüş Doru'yu. Ulan şu hayvan milleti insandan akıllı. Seni, beni tek başına yabanda, kışta koysalar alimallah perişanlığımız diz boyuna çıkar. Bir peykede donar kalırız. Şu ata bak şuna... Beş saatlik yolu elin ile yapmışın gibi, git, dağı taşı aş, ovayı bul, arkadaş edin. Canavarın, kışın şerrinden yakanı kurtar, baharı bul... Bunu Allah yapar oğlum. Her mahluka o sahip çıkıyor. Kulunki telaş... Ben demedim mi hepinize. Doru'nun nasibi kesilmemişse değil yılkı, kırk yıl aç bıraksan kılı bile kıpırdamaz, diye... Nasip işi bu...

Allanın takdiri bu, alın yazısı bu... Kısrak gelip de bir işe sarılsın da gör. O zaman, ağanın her bir işi bildiğini anlarsın... Er sabah yol göründü bize. Er sabah ne? İlk horozda. Bir tayı hazırla sen. Birimiz yaya düşeceğiz yola... Dönüşte her ikimiz de atlı. ikimizin atlı gitmesi olmaz. Kısrak peşten gelmez. Zorluk çıkarır. Yürümez, yuları geçer, kaçmak ister. Tayı dişi kekliğe benzer yılkılığın. Onu görünce

dayanamaz. Tezinden yaklaşır, gafil avlanır. Yakayı hemencecik ele verir. Var git yat sen. Er horozda her bir şeyi hazır et. Yular al, gem al, minderi çifte sar tayın üstüne...

- Ağa her şey hazır, dedi er horozda Mustafa...

87

- Kalktım, kalktım, hemen geldim say... Evden çıktılar. Ürkek, heyecanlı taya İbrahim

bindi. Yola düştüler. Dağ yollarından biteviye aşağıya kayıyorlardı. Konuşmuyorlardı. Dünya alaca aydınlık oldu. İbrahim taydan indi, oğlunu bindirdi. Tayın ayak seslerinden ötede çıt yoktu her bir yönde. Dünya bir burcu kesilmişti. Toprak kokuyordu, ekin kokuyordu, ot kokuyordu, çiçek kokuyordu.

Baba oğul duygulandılar. İbrahim bir dua mırıldandı kendince. Oğlu attan aşağı atladı :

- Ağa sen bin, dedi.

Nisan güneşi kızıllığı yararak çıktı. Toprak ilk ışık, ilk sıcak karşısında sersemledi. İbrahim :

- Seni tastiklemeyen, tanrım kafir olur, diye söylendi.

Tepecikler atın, İbrahimin, oğlunun ayaklarında tükendiler.

Ortasında delicoş olmuş, kıvrım kıvrım döneliyen ırmaklı ova ortaya çıktı. Son tepenin aşımında ova sofra gibi önlerine açıldı. Ovadaki bir iki köy göründü, ıpıssız düzlük göründü, yılkılıklar göründü. İbrahim sevindi:

- Tam üstüne bastık. İşimiz rast gidecek. Elimizle koymuş gibi bulduk.

Baba, oğlun gözleri yılkılıklar arasında Dorukısrak'ı aradılar. Benzettiler, buldular, birbirine karışan bağrıntılı seslerle haykırdılar :

- Soldan üçüncü, beş atın ortasındaki... İbrahim eğersiz tayın karın boşluğuna ayaklarını

üzengi gibi vurdu.Gıdıklanan tay coşmuşa benziyordu. Önce tırısa, sonra dört nala kalktı.

-Anan da böyleydi al tay, bir dokunmaya göreydin karnına... Ceylan kesilirdi, rüzgârından insan zor dururdu üstünde. Ne de olsa aslın pak. Doru'mun tayısın, kısrağımın dölüsün.

88

Atlara bir iki yüz metre aralıkta zor eğledi tayı...

-Hep böyle koşarsan çok yarış alırsın. Seni

arabaya koşmak akıl kârı değil, dedi. İndi, gemi kıstı,

alnını kaşıdı, biraz dolaştırdı. Gerilerde kalan oğlunun

gelmesini bekledi.

Baba oğul birleşince bir meşveret tutturdular. Adı meşveretti bunun. Aslında İbrahim oğluna talimat veriyordu:

-Oğlum, aygır kısrakla avlanır.Yılkılık atlar da en tezinden yavrularıyla... Sen gelinceye dek kısrağa

baktım. Kısrak dalgın. Kış yaramış, kemikleri kaybolmuş. Bakma o tüy uzamasına. Bir ahıra girsin, üç beş tımar olsun, eski haline döner. Evcil olur... Yine işe güce sarılır. Yapılacak iş şu: Tayın gemini çıkart, anasının yanma... Birbirini tanırlar hemencecik. Koklaşırlar, kişnerler. Tüm bir dünyayı unuturlar. O zaman yanaşıp yuları kısrağın başına atarız. Gerisi kolay.

Ve öyle yaptılar. Tayı çıplattılar. " Höst, höst" diye yılkılıklara doğru kovaladılar.

Tay şüpheli birkaç adımdan sonra kişnedi ve dört nala geçti. Yılkılıklara yaklaşınca anasını gördü, heyecanlandı, durdu. Süreli bir kişneme bıraktı. Doru da tayını tanımıştı. Ana oğul koşarcasına birbirine yaklaştılar. Kısrak önce tayının burun deliklerini kokladı. Sonra kısık kişnemelerle boynunu hafif hafif ısırdı. Tay da aynını yapıyordu. Sevişiyorlardı. Üssüğün İbrahim ve oğlu tayın peşinden yürüdüler. Bütün tedbirleriyle yanaştılar. Ana oğul sevişmeye tutuşunca İbrahim :

-Tamam, dedi. Kısrağın gerisinden yavaş yavaş yaklaşıp yuları boynuna geçir. Sıkı tut. Şahlanmasına pabuç bırakma.

Oğlu yürüdü, peşinden de İbrahim.

Kısrak çılgınca yavrusunu seviyor, dünyayı gözü görmüyordu.

Mustafa usulcacık yanaştı. Karın hizasına geldi

89

atın. Elindeki yular ipini boynuna attı, ipin iki ucunu birleştirdi. Her şey oldu bitti sandılar. Kısrak, hırslı bir kişneme attı, şahlandı. Çocuk havaya uçar gibi oldu. At birden döndü. Yulardan kurtulmuştu. İbrahim ile göz göze geldiler. Hırslı, öfkeli seslerle İbrahimin üzerine yürüdü. İbrahim yana saptı. At, o hızla ovada koşmağa başladı, yönünü tepelere çevirdi.

Çığlıkla kişnemelerle tayı peşinden geliyordu. Tayın peşinde olduğunu sezinleyince yeni bir hız, yeni bir güç geldi. Yarış günlerini anıladı. Öyle koşmalıydı. Peşinden bir tayı yetişmeliydi. Üç tepeyi, beş tepeyi ayaklarının gücünde arkada bırakmalıydı. Ve öyle yaptı, yel gibi gidiyordu. İlk tepenin yokuşu vız geldi. Tayının soluğunu sağrısında duydu, iştahlandı.

Tepenin düzlüğünde nalsız tırnaklarının ahenkli seslerini duydular. Tikitak sesleri hoşlarına gitti. Peşlerinden atlar geliyormuş gibi bir duygu vardı içlerinde. Arayı açmak için hızlandılar.Birinci tepenin düzlüğüne boyun veren ikinci tepenin düzlüğüne geldiler. Düzlük yeniden hızlarını arttırdı. Uçar gibiydiler.

Düzlükte İbrahim olanlara şaşırıp kaldı. Kısrak üstüne yürüyünce korktu. "Höst, höst" diye feryat etti. Atların başlarını alıp gidişine alık alık baktı :

- Fesübhanallah, görmediğimiz geldi başımıza...

Sonra kendini toparladı :

-Koş, dedi, oğluna. Seğirt peşlerinden. Tepeye dururlar. Gerilerinden varıp yönlerini bu yana çevir. Aşağı inmelerine zorla. Mustafa fırladı. Tepeye yakın düzlüğü koşarak tüketti. Hızlı adımlarla tepeyi tırmandı, düzlüğe çıktı. Dört bir yöne göz attı. Hiç birşey görmedi. "Umut tepenin ardında" diye söylendi.Tepenin ardı ıpıssızdı. İkinci tepeye tırmandı. Sağa sola baktı. İn cin yoktu. Ter içindeydi, çifte soluyordu.

90

Aşağı yukarı bir saatten beri koşuyordu. Umudu kesildi. Ağasından korkuyordu. Boş döndü diye ağzını açarsa yedi sülalesini dolaşırdı. Boşluğa bağırdı :

-Yoklar, yer yarıldı altına girdiler... Bağırırsa bağırsın, sıçarsa sıçsın...

Hırsla döndü geriye. Birinci tepenin düzlüğüne inince babasının bu yana geldiğini gördü. Yaklaştı.

-Bir dünyayı dolaştım, ne tay var, ne kısrak... Yer yarıldı da altına girdiler, zahar...

İbrahim oturdu. Sigara sardı. Öfkeliydi, hırslıydı, düşünceliydi. Birden parladı :

-Eşşek sıpası, güzelce attın yuların sicimini boynuna. Ne diye şahlanmasına papuç bıraktın? Arkandaydım, peşindeydim. Tutup elinden alacaktım yuları... Hadi, çık işin içinden, ayıkla pirincin taşını. Dön, dolaş günlerce dağı bayırı... Suç sende değil. Akılsız, fikirsiz babanda. Çoluğun çocuğun eline yular bırakırsan olacağı bu...

Mustafa sesini çıkarmadı. İbrahim sigarasını yeniledi. Alnı kırış kırıştı. Besbelli bir şeyler düşünüyordu. Konuştu :

-Hava ılıdı. Kısrak gittiği yerden geri dönmez. Bu, bir... Aşağıdakilere alışık. Gün boyu dağ bayır dolaşır, akşam ovaya iner. Bu, iki... Gittiği yerden dönmezse, yayan yapıldak başa çıkılmaz. Yook, ovaya inerse iş kolay. Bu kere kurtulamaz elimden...

Nisan öğlesinin tatlı sıcağı dolaşıyordu üstlerinde. Mevsim umut dolduruyordu yüreklerine...

-İbrahim birden kalktı, ardından oğlu. Tepe aşağı iniyorlardı. İbrahim durdu:

- Şimdi sen köye seğirt. Er akşamda köye varırsın. İlk horozda kırata atla, dön bu yöne... Ben şu karşı köye misafir olurum. Köye gel, odaya uğra. Bu gavuratlar ovaya inmezlerse her bir yönü kolaçan etmem gerek. Altımda at gerek... Haydi, sen yürü...

Yüreğine hırs, atlara karşı kin dolmuş Mustafa

91

yürüdü.

İbrahim ağır ağır düzlüğe indi. Umut bir türlü yüreğini bırakmıyordu. Dolaşıp dönüp gelecekti atlar...

Ovadaki yılkılıklara sevgi dolu gözlerle baktı... Son çare onlarda, Kısrak'm yılkılıklara duyduğu sevgide, bağlılıkta kalmıştı...

"Aylar boyu bir aradalar. Birbirlerine ısındılar. Köylerine dağılsalar ararlar arkadaşlarını... Şimdi Kısrak'm aklına düşer bunlar, dön geri eder, olup olacağı bu..."

ikindi sonuna dek bakışlarıyla kolaçan etti ovayı... Bir garip kişi geçti sadece. Başka ne gelen oldu ne giden. Sonunda "köye geç kalmayayım" diye yola düştü. İlk akşamda köye, köyün odasına vardı. Selamı çökertti.

Kış boyu tekleme misafirden hoşnut olan ev sahibi İbrahim'e gerçekten konukseverlik gösterdi. Er saatte "iyi geceler" diledi.

İbrahim uyku boyu atlarla ilintili rüyalar gördü. Kısrak'ı yakaladı. Tayı yakaladı. Kısraktan çok taya kızıyordu. Ahıra iyisinden bağladı. Çaldı kırbacı... Tayın kişnemesi, çiftesi arttıkça o da dayağı arttırdı. Sonunda al tay yıkıldı, çatlayıp öldü. Karnı şişmeye başladı. Şişkinlik biteviye büyüyor, ahırın her yönünü kaplamaya başlıyordu. Önce inek, sonra iki öküz, sonra Kırat ahırı telaşla terkettiler. Biraz sonra Kısrak hepsini önüne katıp yeniden ve zorla ahıra soktu. Hepsi birden İbrahim'in üzerine yürüdüler. İbrahim bitişikteki samanlığa kaçtı. Samanların arasına kendini gizledi. Kısrak çığlıklı

kişnemelerle samanlığa girdi. Samanları deşti, ibrahim'in ceketinin eteklerini topladı. Aldı, havaya kaldırdı. İbrahim karanlık bir boşluk gördü altında. Doru, bu dibi görünmez boşluğa İbrahim'i bıraktı...' Karanlıklara doğru hızlıca iniyordu... Uyandı, "ah oh" etti. Kalbi, göğüs boslu- ğuna çaparcasına vuruyordu. Bir besmele çekti, doğruldu... Odayı, misafirli-

92

ğini, yatağı hatırladı:

- Of, dedi, çok şükür, dedi. Yalan yanlış bildiği bir ayeti okudu. Biraz rahatladı. Ama, karanlık şüphesini üstünde gezdiriyordu. Kalktı, lambayı yaktı, sigara sardı. Bir daha da uyuyamadı. Kesik, yarım ayetler okudu sabaha dek...

-Eferim Mustafa, ne de olsa babayın oğlusun. İrbaamın belinden düştün. Her bir işi evelallah kül ufak edersin...

Gün ışığı ile birlikte Mustafa babasının konuk olduğu köye gelmiş, odayı bulmuştu. Eğerli Kırat, kapıda, emirde idi. İbrahim, oda sahibine :

-Allah odanı, sofranı daim etsin, diyerek veda etti. Ata atladı, gemi çekti, ayaklarını gerdi. Atın yanında emir bekleyen oğluna seslendi :

-Sen doğrucak köye dön. Yarın çifti koş, Kurt inindeki tarlayı devir. Sonra Garipler tepesine geç. Oradaki kıracı herk et. Benim dönüşüm belli olmaz. Üç gün sürer, beş gün sürer. Bulmadan dönmemek gerek. Tosya'ya giderken evdeki bulgurdan olduk. Kısrak'a geri dön derken ocak umudu tay gitti elimizden. Sen hiç gam yeme, anan da kederlenmesin. Ahir biri altımda, biri yedeğimde dönerim köye...

Mustafa :

:Güle güle ağam, dedi. Ve yürüdü...

İbrahim de atı üzengiledi.

Hoş bir nisan sabahıydı yine. Güneş, kepçe kepçe umut dağıtıyordu.

Bir hafta on gün arayıp taramak şöyle dursun, ilk adımda, ovada Kısrak'ı, tayı bulacağını sandı. Birden atıngemini çekti :

-Eee, sen de ki, kısrak, tay ovada... Dön geri edip geldiler. Tay, "buyur efendim" dedi... Demez ya... Peki, Kısrak'ı kim tutacak?

Yüzü buruştu. " İnşallah ovaya inmediler" dediiçinden. Köy köy arayacaktı. Bir köşede kıstıra-

93

çaktı, bir ahırda bulacaktı :

- Beş on lira veririm bir ikisine, atlatırım üstlerine, sürdürürüm köye dek...

Düzlükte dolaşan yılkılıklara hırslı fakat umutsuz gözlerle baktı. Dünkü ilk kalabalıkta bir değişiklik yoktu. Üstelik kısrak bir yana, tay benzeri bir at görmedi. Hırsı arttı. Atın başını tepeye çevirdi. Kış Kırat'ın da itaat duygusunu bozmuştu. Gönülsüz döndü, gönülsüz yürüdü.

İbrahim çerkez eğeri takımının keskin ağızlı üzengisini atın karın boşluğuna hızla vurdu. Umudunu kesmişti tepeciklerden. Yine de sağı solu kolaçan ederek ilk tepeleri tüketti.

Dünyanın atı iti çoğalmıştı. Adım başına bir canlı dolaşıyordu tepelerde... Bir yolcu, bir koyun sürüsü, bir tarla süren... Tümüyle dolmuştu dünya... Bu bütün doluluk içinde al tay yoktu. Kısrak mı? " Allah onu yok etsin. Bir kurşun sıkmadın da alnına... Sonunda başımızın belası oldu. Bir kötünün yedi mahalleye zararı var. Geberesice tayı da azdırdı, peşine düşürdü."

Tepeye sırt vermiş ilk köye uğradı. Sordu, soruşturdu. Hiç bir haber alamadı. " Kuş oldular, kanat takındı deyyuslar" diye söylendi.

Dağı, bayırı taraya taraya ikinci köye geldi. Orada da kulağa hoş gelir bir ses duymadı.

Bir evden ekmek istedi. Bir parça çökelek ile iki bazlama verdiler. Akar su başında karnını doyurdu. Yeniden yola düştü. Köy sığırlarına baktı. Kiminle karşılaştıysa yitiklerini sordu. Herkes "Bilmiyorum görmedim" der gibi dudak büküyordu.

Üçüncü köyde geceledi. Er sabah yine yol göründü. Umut yavaş yavaş yüreğini bırakıyordu. Kaşı çatıldı, yüzünde çizgiler çoğaldı. Sesi ağlamaklı oldu. Değil insanlara, laf anlasalar karşılaştığı her hayvana atlarını soracaktı. Aslısını yitirmiş yanık

94

Kerem'e dönmüştü. Evinin umut direği tayı seviyordu. Kırat'a eş edecek, öküz belasından yeniden yakasını kurtaracaktı. Gavur kısrak her bir şeyi altı üst etmişti. Boşluğa bağırdı :

-Bir elime geç kısrak, bir elime geç. Sana bir dünyanın zulmünü yapmazsam, ya da alnına bir kurşun sıkıp köyün deresine yıkmazsam bana da Üssüğün oğulluğu haram olsun. Allah murtat defterine yazsın...

İbrahim bütün dağ köylerini dolaştı. İnmediği dere, çıkmadığı tepe kalmadı. Aygır dağının meşeliklerini taradı. Beş günü aç susuz, uykusuz tüketti. Ciğerinin başı yanıyordu ;

-Hemşerim, üç dört yaşlı, al tayı olan bir Doru kısrak gördün mü?

-Gözüme böyle iki at çarpmadı...

Bu karşılığı alınca eli ayağı buz oluyor, her seferinde bir kez ölüyordu.

Aklı yeniden ovaya takıldı. Son umut düzlükte idi. Atlar şöyle tepe bayır dolaşıp düzlüğe inebilirlerdi. Atın başını inişe vurdu. Öğle sonu ovaya geldi. Daha ova gözükür gözükmez nevri döndü, suratı asıldı. Kala kala iki at kalmıştı düzlükte. Renkleri de ne doru ne al.

Burnundan hızla soludu. Üzengileri şiddetle atın karnına vurdu. Köye dönüyordu artık. Hem de gerisine bakmadan...

Yüreği eziliyordu. Şekillendiremediği duygular içini cas cas yakıyordu. Dünyası yıkılmıştı. Ölüm göz'üne küçüldü, zırnık oldu. Ev halkına ne yüzle bakacaktı? Köylüye hangi yüzle bakacaktı? Köylü defin hem altına hem üstüne vuracaktı. "Oh" diyeceklerdi. "Çok bir âlâ olmuş. Çok bir ilâyıklı olmuş. Allah ahi yerde bırakır mı? Hem de ağızsız, dilsiz hayvanın hakkını... Eden bulur. Ahir evdeki bulgurdan da oldu. Oh oldu. Etti, buldu." Ulan kerhaneciler, ulan rafazılar, oh demeyinen kıçınız mı soğuyacak? Elinize kına yakın

95

dürzüler. Zil takıp oynayın... Bayram yapın.

İlk akşamda köye girdi. Hiç kimse görmesin istiyordu. Tersine beş sekiz köylü ile ayrı ayrı karşılaştı.

Hepsinin sorularına ayrı ayrı karşılık verme zorunda kaldı.

- Tuh, yazık oldu, çok üzüldüm. Emme er geç çıkarlar ortaya. Gam yenecek iş değil. Canın sağ ya, sen ona bak, diyordu her biri... İçlerinden de kıs kıs gülüyorlardı.

Eve donuk bir yüzle girdi. Dokunsalar patlayacaktı. Ev halkı sezmişti her bir şeyi... Sesini çıkartan olmadı. Karısı :

- Hoş geldin, dedi. Alelacele bir şeyler hazırlayıp önüne getirdi. İbrahim iştahsız birkaç lokma aldıktan sonra siniyi itti. Yatağının hazırlanmasını istedi. Hemencecik yatağa gömüldü.

Yüzü gülmez olan İbrahim'in bahar boyu, yaz boyu kulakları atlardan bir haber bekledi. Gözleri yazı yabana takıldı kaldı. Ne bir haber, ne gelen ne giden...

Ayda bir ata atlayıp üç beş gün dağı taşı dolaştı. Sordu da sordu. Yok, yok, yok...

Karakola başvurdu. "Atlarım çalındı" dedi. Bir kulağı da karakoldan gelecek bir habere takıldı. Oradan da bir ses çıkmadı.

Güz oldu. Umut bir türlü yüreğini bırakmamıştı. Kışı bekledi. "Soğuklarla birlikte ovaya inerler" diye...

Kış da geliverdi. Ovanın yolunu tuttu.

Ovada sekiz on at çarpti gözüne... İçlerinde ne Dorukısrak ne al tay...

Atın başını köy yönüne çevirdi :

" Ulan namussuz Doru, ulan nankör tay, bir daha isminizi ananın, arayanın, soranın, aklından geçirenin anasını avradını sülalesini..." diye bağırdı.

Hırsla üzengileri vurdu. Kırat,

rirf nala

1923te Yozgat'ta doğan Abbas Sayar, birbirinden güzel yapıtlarıyla Türk Edebiyatındaki yerini almış bir yazardır.

"Yılkı Atı" romanı TRT Roman Ödülünü almış; TRT Kurumu'nca filmi yapılmış, çeşitli yabancı dillere çevrilmiş ve okuyucunun ilgisini çekmiş bir yapıttır.

Yayınevimiz, yazarın uzun yıllardan beri aranan tüm yapıtlarını okuyucuya sunmaktan kıvanç duymaktadır. .

ISBN 975-7902-05-5

www.kitapsevenler.com

e-posta

yasarmutlu@kitapsevenler.com yasarmutlu@yasarmutlu.com

mutlukitap@hotmail.com kitapsevenler@gmail.com

Abbas Sayar _ Yılkı Atı